

Een succesvolle overstap

De voorbereiding van profvoetballers
op een maatschappelijke loopbaan

Drs. Jochem Poelman
Dr. Filip van den Bergh
Simon Heesbeen MSc
Jort van Aken

23 mei 2014

Een succesvolle overstap

De voorbereiding van profvoetballers
op een maatschappelijke loopbaan

Inhoud	Pagina
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding van het onderzoek	6
1.2 Van bewustwording via ontwikkelactiviteiten naar de arbeidsmarkt	6
1.3 Onderzoeksvragen	7
1.4 Scope	8
1.5 Leeswijzer	8
2. Aanpak en methoden	10
2.1 Documentenstudie	10
2.2 Vragenlijst	10
2.3 Interviews	11
3. De oud-profvoetballer op de arbeidsmarkt	12
3.1 De duur van de profcarrière is gemiddeld 10,5 jaar	12
3.2 Inkomsten van profvoetballers	12
3.3 Het opstarten van een maatschappelijke loopbaan	13
4. Bewustwording	17
4.1 Bewustwording profvoetballers van de eindigheid van hun voetbalcarrière neemt toe	17
4.2 Jeugdafdeling, contractspelers en de aandacht voor ontwikkeling	18
4.2.1 In de jeugdopleiding is aandacht voor school	18
4.2.2 Contractspelers moeten het zelf doen	18
4.2.3 Het bewustzijn neemt toe	19
4.2.4 Spanning tussen focus op voetbal en voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan	19
4.3 Succesvolle interventies en invloed directe omgeving	20
4.3.1 Ouders en partner stimuleren voetballer het meest	20
4.3.2 Belangenbehartigers pakken hun rol op	21
4.3.3 Club en collega's spelen geen grote rol	21
4.3.4 De makelaar/zaakwaarnemer is in opkomst	22
4.3.5 Actieve profvoetballers verwachten weinig extra stimulans, oud-profvoetballers zijn kritischer en verwachten meer stimulans	22
4.4 Meer dan een kwart zegt belemmeringen te ervaren	23

5. Ontwikkelactiviteiten	26
5.1 Meer dan de helft van de profvoetballers bereidt zich voor op een maatschappelijke loopbaan	26
5.2 Selectie ontwikkelactiviteiten beschikbaar voor profvoetballers	27
5.2.1 Aanbieders van ontwikkelactiviteiten	27
5.2.2 Soorten ontwikkelactiviteiten	28
5.2.3 Scholingspilot	29
5.3 Het aanbod is vaak onbekend en sluit niet altijd aan	30
5.4 Welke activiteiten hebben oud-profvoetballers ontplooid?	31
5.5 De meerwaarde van beschikbare ontwikkelactiviteiten: opleiding is favoriet	32
5.6 Het volgen van een opleiding tijdens een voetbalcarrière: flexibiliteit is belangrijk	35
6. Toetreding tot de arbeidsmarkt	37
6.1 Profvoetballers willen graag blijven werken in de sport	37
6.2 Kwaliteiten: beschikbaarheid en benutting	38
6.3 Succesfactoren en knelpunten bij de toetreding tot de arbeidsmarkt	39
6.3.1 De rol van sponsors en de status van profvoetballers inzetten	39
6.3.2 Knelpunten bij het toetreden tot de reguliere arbeidsmarkt	40
6.3.3 Het behouden van een maatschappelijke baan	40
7.1 Samenvatting	42
7.2 Conclusie	43
7.3 Advies	44
7.3.1 Scenario's voor een duurzame organisatie	44
7.3.2 Invulling van de regierol van de sociale partners	45

Lijst van afbeeldingen

Figuur 1: Huidige status van de maatschappelijke carrière van oud-profvoetballers	13
Figuur 2: Ik beschouw mijn overstap van profvoetballer naar een maatschappelijk loopbaan als succesvol...	14
Figuur 3: Tijd tot eerste betaalde functie	14
Figuur 4: Branche huidige functie	14
Figuur 5: Branche eerste betaalde functie.....	15
Figuur 6: Oud-profvoetballers - Ik was mij voldoende bewust van de eindigheid van mijn carrière als profvoetballer	17
Figuur 7: Actieve profvoetballers - Ik ben mij voldoende bewust van de eindigheid van mijn carrière als profvoetballer	17
Figuur 8: Oud-profvoetballers - Mate waarin personen/partijen de oud-profvoetballer stimuleerden zich voor te bereiden op een maatschappelijke carrière	20
Figuur 9: Actieve profvoetballers - Mate waarin personen/partijen de profvoetballer stimuleren zich voor te bereiden op een maatschappelijke carrière	20
Figuur 10: Oud-profvoetballers - Van wie had u graag gezien dat zij u meer gestimuleerd hadden?.....	23
Figuur 11: Actieve profvoetballers - Van wie had u graag gezien dat zij u meer gestimuleerd hadden?.....	23
Figuur 12: Oud-profvoetballers - Ik heb geen belemmeringen ervaren om tijdens mijn profcarrière mij al voor te bereiden (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding) op mijn maatschappelijke loopbaan	24
Figuur 13: Actieve profvoetballers - Ik ervaar geen belemmeringen om mijzelf tijdens mijn profcarrière al voor te bereiden (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding) op mijn maatschappelijke loopbaan	24
Figuur 14: Oud-profvoetballers - Ik ben tijdens mijn profcarrière actief bezig geweest mijzelf voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding)	27
Figuur 15: Actieve profvoetballers - Ik ben op dit moment al actief bezig mijzelf voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding)	27
Figuur 16: Oud-profvoetballers - Ik wist waar ik terecht kon voor mijn voorbereiding op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld voor scholing)	30
Figuur 17: Actieve profvoetballers - Ik weet waar/bij wie ik terecht kan voor activiteiten voor re-integratie en scholing ter voorbereiding op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld voor scholing).....	30
Figuur 18: Oud-profvoetballers - Ik was tevreden over het totale aanbod voor scholing en re-integratie om mijzelf tijdens mijn profcarrière goed voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan	30
Figuur 19: Actieve profvoetballers - Ik ben tevreden over het totale aanbod aan activiteiten voor scholing en re-integratie om mijzelf tijdens mijn profcarrière goed voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan	30
Figuur 20: Oud-profvoetballers - Ik vind dat de activiteiten voor scholing en re-integratie die mij tijdens mijn profcarrière werden aangeboden goed pasten bij mijn voorbereiding op mijn maatschappelijke loopbaan ..	31
Figuur 21: Gewenste branche van profvoetballers (meer dan één antwoord mogelijk).....	37
Figuur 22: Kwaliteiten van profvoetballers volgens oud-profvoetballers	38
Figuur 23: Kwaliteiten van profvoetballers volgens actieve profvoetballers	39

Lijst van tabellen

Tabel 1: Onderzoeksvragen	8
Tabel 2: Respons op de vragenlijsten	11
Tabel 3: Inkomsten van profvoetballers per divisie	12
Tabel 4: Overbruggingsuitkering.....	13
Tabel 5: Functies oud-profvoetballers	15
Tabel 6: Eerste betaalde functie oud-profvoetballers	16
Tabel 7: Knelpunten bij de bewustwording	25
Tabel 8: Aanbieders van ontwikkelactiviteiten	28
Tabel 9: Beschikbare ontwikkelactiviteiten	29
Tabel 10: Door oud-profvoetballers ontplooide ontwikkelactiviteiten	32
Tabel 11: Hoogst genoten opleiding door oud-profvoetballers	32
Tabel 12: Meerwaarde van ontwikkelactiviteiten volgens oud-profvoetballers (links) en actieve profvoetballers (rechts)	35
Tabel 13: Knelpunten bij het ontplooien van ontwikkelactiviteiten.....	36
Tabel 14: Knelpunten bij toetreding tot de arbeidsmarkt	40

1. Inleiding

Het is een jongensdroom: doorbreken in het betaald voetbal. Van jongs af aan zijn kinderen op straat en op het voetbalveld bezig deze droom te verwezenlijken. Als je ook daadwerkelijk met talent gezegend bent, is het belangrijk om je volledig op je doel - profvoetballer worden - te richten. Alleen dan kun je je doel bereiken. Maar een carrière als profvoetballer is uiteindelijk niet voor iedereen weggelegd. En wie wel profvoetballer wordt, weet dat deze carrière niet voor altijd is. Een gemiddelde carrière in het betaald voetbal duurt ongeveer tien jaar. Echter, een zware blessure kan zo'n voetbalcarrière in één klap beëindigen. Hoewel sommige oud-profvoetballers in het betaald voetbal kunnen blijven werken, bijvoorbeeld als trainer, moeten veel oud-profvoetballers een tweede maatschappelijke carrière¹ opstarten als hun voetbalcarrière ten einde komt. Is het mogelijk voor profvoetballers om zich al tijdens hun profcarrière te oriënteren op hun maatschappelijke carrière en de juiste ontwikkelactiviteiten volgen? Of vraagt het profvoetbal hun volledige inzet?

1.1 Aanleiding van het onderzoek

De sociale partners in het betaald voetbal, de werkgeversvereniging FBO en de belangenbehartigers VVCS en ProProf hebben zich gezamenlijk gecommitteerd aan het bevorderen van activiteiten voor profvoetballers ter voorbereiding op een toekomstige maatschappelijke loopbaan². Om daar op een goede wijze invulling aan te geven, hebben zij Berenschot gevraagd onderzoek te doen.

1.2 Van bewustwording via ontwikkelactiviteiten naar de arbeidsmarkt

De sociale partners hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het faciliteren van activiteiten die oud-profvoetballers op weg kunnen helpen bij hun tweede maatschappelijke carrière. De regie op de ontplooiing van een maatschappelijke carrière ligt bij de profvoetballers zelf, maar tegelijkertijd zijn zij werkzaam in een omgeving die van hen vraagt dat zij zich op het voetbal richten. Het onderzoek is ontworpen om antwoord te geven op de vraag hoe profvoetballers omgaan met dit vraagstuk en hoe zij hierin kunnen worden ondersteund.

De eerste stap om de regie bij voetballers te leggen, is voldoende bewustzijn te creëren van de noodzaak van opleiding en ontwikkeling op andere gebieden dan voetbal. Dit begint in de jeugd, maar geldt net zo goed voor contractspelers. Een belangrijk motief daarbij is dat een voetbalcarrière eindig is, maar er zijn ook andere goede redenen om tijdens een profcarrière meer te leren dan over voetbal alleen. Sociaal-maatschappelijk begeleiders en opleiders geven aan dat een profvoetballer die zich breed ontwikkelt en goed in zijn vel zit, ook op het veld beter presteert. Bovendien kan een sportcarrière in één keer afgelopen zijn als een speler een zware blessure oploopt.

---

¹ Met 'maatschappelijke carrière' bedoelen wij een carrière anders dan die als speler in het betaald voetbal. Daarbij maken wij twee kanttekeningen. Ten eerste rekenen wij andere banen in de sportbranche, zoals trainer/coach ook tot een maatschappelijke carrière. Ten tweede is een professionele voetbalcarrière ook een maatschappelijke carrière.

² In de cao van het betaald voetbal staat: 'De Werkgevers en Partijen zullen de activiteiten ter voorbereiding van de Werknemers op een toekomstige maatschappelijke carrière bevorderen.'

Wat profvoetballers vervolgens nodig hebben, zijn ontwikkelingsmogelijkheden. Regulier onderwijs is vaak slecht te verenigen met de onregelmatige trainings- en wedstrijd tijdmomenten. Profvoetballers hebben daarom behoefte aan flexibiliteit en onderwijsvormen die bij hen passen. Het gaat dan niet alleen om opleidingen, maar ook om coaching, oriëntatietrajecten, assessments en andere activiteiten.

Uiteindelijk zetten oud-profvoetballers hun eerste stappen op de reguliere arbeidsmarkt. Wat zijn de succes- en faalfactoren bij het starten van een maatschappelijke carrière? Daarbij is het van belang dat voetballers én arbeidsmarkt weten over welke unieke kwaliteiten voetballers beschikken. Het is tenslotte een doelgroep die iets heeft kunnen verwezenlijken waar velen van dromen.

Deze drie aspecten van de voorbereiding op de maatschappelijke loopbaan - bewustwording, ontwikkelactiviteiten en toetreding tot de arbeidsmarkt - vormen de rode draad in het onderzoek en in deze rapportage.

1.3 Onderzoeksvragen

Om inzicht te krijgen in de voorbereiding op de maatschappelijke loopbaan door profvoetballers, hebben wij een aantal onderzoeksvragen opgesteld. Deze staan opgesomd in tabel 1, inclusief een aantal deelvragen. Daarbij is steeds aangegeven in welk hoofdstuk of paragraaf de vragen beantwoord worden³.

Aspect	Onderzoeksvragen	Relevante hoofdstuk
Huidige stand van zaken	Wat is de stand van zaken met betrekking tot het opstarten van een tweede maatschappelijke carrière door oud-profvoetballers?	Hoofdstuk 3
	Hoe lang duurt de profcarrière?	Paragraaf 3.1
	Hoe lang duurt het voor oud-profvoetballers een nieuwe baan vinden?	Paragraaf 3.2
	In welke branches en in welke functies zijn oud-profvoetballers werkzaam?	Paragraaf 3.2
	Hoe typeren zij zelf hun overstap?	Paragraaf 3.2
Bewustwording	Is het nodig om profvoetballers meer bewust te maken van de eindigheid van hun voetbalcarrière en de noodzaak om zich voor te bereiden op een vervolgloopbaan?	Hoofdstuk 4
	Welke interventies zijn succesvol bij dit bewustwordingsproces?	Paragraaf 4.3
	Wie oefenen invloed uit op profvoetballers bij dit bewustwordingsproces?	Paragraaf 4.3

³ Deze vragen zijn een uitbreiding van de vragen genoemd in het onderzoeksvoorstel van 5 september 2013.

	Wat is het beste moment om dit bewustwordingsproces te starten?	Hoofdstuk 5
Ontwikkelactiviteiten	Wat doen profvoetballers om zich voor te bereiden op hun maatschappelijke loopbaan en welke activiteiten zijn daarbij succesvol gebleken?	Hoofdstuk 5
	Welke activiteiten staan ter beschikking van (oud-) profvoetballers? Welke partijen opereren op het vlak van deze activiteiten?	Paragraaf 5.2
	Hoe kunnen opdrachtgevers de activiteiten van oud-profvoetballers ter voorbereiding op een toekomstige maatschappelijke carrière bevorderen?	Hoofdstuk 7
	Wat is de beste manier om deze activiteiten aan te bieden en door te ontwikkelen?	Paragraaf 5.6, hoofdstuk 7
Toetreding tot de arbeidsmarkt	Welke kwaliteiten van profvoetballers kunnen een bijdrage leveren aan hun maatschappelijke carrière?	Paragraaf 6.2
	Wat zijn de belangrijkste succesfactoren bij het starten van een maatschappelijke carrière?	Hoofdstuk 6
	Wat zijn de belangrijkste knelpunten bij het starten van een maatschappelijke carrière?	Hoofdstuk 6

Tabel 1: Onderzoeksvragen

1.4 Scope

Deze rapportage vormt het fundament op basis waarvan de opdrachtgevers kunnen beslissen over te nemen vervolgstappen. Om die reden zijn in deze rapportage geen cases uitgewerkt. Het doel is om inzicht te geven in de voorbereiding op de maatschappelijk loopbaan van profvoetballers.

1.5 Leeswijzer

De opbouw van dit rapport volgt het bewustwordingsproces bij de voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan, via de mogelijke ontwikkelactiviteiten tot de toetreding tot de reguliere arbeidsmarkt. Daarbij behandelen we steeds de resultaten uit de verschillende onderzoeksmethoden. We beginnen elk hoofdstuk met een inleiding en de belangrijkste conclusies. Vervolgens onderbouwen we deze conclusies met kwantitatieve uitkomsten en uitkomsten uit interviews.

In hoofdstuk 2 behandelen wij de onderzoeksaanpak en geven wij een overzicht en verantwoording van de verschillende onderzoeksmethoden. In hoofdstuk 3 volgt een beknopt overzicht van de stand van zaken met betrekking tot het opstarten van een tweede maatschappelijke loopbaan door oud-profvoetballers. Hoofdstuk 4 gaat over de bewustwording bij profvoetballers van de noodzaak zich tijdig voor te bereiden op

een maatschappelijke loopbaan. Realiseren zij zich dat een voetbalcarrière eindig is? En wie stimuleert hen zich voor te bereiden op een tweede carrière?

Bewustwording is een noodzakelijke voorwaarde voor gedrag. Daarom gaan wij in hoofdstuk 5 dieper in op de ontwikkelactiviteiten die profvoetballers ter beschikking staan. Welke zijn dit zoal en wat vinden profvoetballers van deze activiteiten? En welke activiteiten hebben volgens oud-profvoetballers de meeste meerwaarde gehad voor hun nieuwe carrière? In hoofdstuk 6 gaan wij dieper in op toetreding tot de reguliere arbeidsmarkt. Welke succes- en faalfactoren gelden hierbij? Over welke unieke kwaliteiten beschikken oud-profvoetballers en hoe belangrijk zijn die voor hun maatschappelijke carrière?

2. Aanpak en onderzoeksmethoden

Dit hoofdstuk bevat een beknopte omschrijving van de gebruikte onderzoeksmethoden. Het onderzoek begon op 1 oktober 2013 met een startbijeenkomst met de opdrachtgevers. De opdrachtgevers zijn voortdurend geïnformeerd over de voortgang van het onderzoek.

2.1 Documentenstudie

De documentenstudie richtte zich op de aanbieders van ontwikkelactiviteiten voor profvoetballers en andere topsporters. Deze documenten zijn gestructureerd bestudeerd. De uitkomsten van deze documentenstudie zijn verwerkt in hoofdstuk 5. In bijlage 1 hebben wij een lijst van de geraadpleegde documenten opgenomen.

2.2 Vragenlijst

We hebben twee online vragenlijsten uitgezet: één onder actieve profvoetballers en één onder oud-profvoetballers. Deze vragenlijsten zijn door Berenschot in samenwerking met de opdrachtgevers ontwikkeld. De twee vragenlijsten gaan over bewustwording, ontplooiende activiteiten en toetreding tot de arbeidsmarkt. Het accent verschilde per vragenlijst:

- De oud-profvoetballers vroegen wij terug te kijken op de overgang van hun voetbalcarrière naar hun maatschappelijke carrière. Waren zij zich tijdig bewust van de eindigheid van hun voetbalcarrière? Welke activiteiten ontplooiden zij? Wat hielp c.q. belemmerde hen?
- De actieve profvoetballers vroegen wij vooruit te kijken. Hoe zien zij de eindigheid van hun voetbalcarrière? Welke activiteiten hebben zij al ontplooid? Wat denken zij nodig te hebben om een succesvolle maatschappelijke carrière te starten en welke belemmeringen zien zij?

De verschillen tussen antwoorden van de actieve en de oud-profvoetballers geven belangrijke inzichten voor dit onderzoek. Die verschillen ontstaan in de eerste plaats doordat oud-profvoetballers kunnen terugkijken op de overgang van hun voetbalcarrière naar hun maatschappelijke carrière. Zij weten dus al wat werkt en wat niet werkt. Ten tweede zijn er verschillen doordat het betaald voetbal voortdurend aan verandering onderhevig is.

Via het CFK is de vragenlijst voor de actieve profvoetballers verstuurd aan 1.154 personen. De vragenlijst voor oud-profvoetballers is aan 1.429⁴ personen gestuurd die in de periode 2003-2013 gestopt zijn als profvoetballer (zie Tabel 2: Respons op de vragenlijsten). In totaal zijn 407 respondenten de vragenlijst gestart en hebben 241 van hen de vragenlijst afgerond. Het aantal respondenten is boven verwachting. Laaggeletterden zullen de vragenlijst waarschijnlijk niet invullen of afronden. Daardoor ligt het opleidingsniveau van de respondenten waarschijnlijk iets hoger dan dat van de totale doelgroep.

---

⁴ De vragenlijst voor de oud-profvoetballers is verstuurd aan 1.429 personen die tussen 2003 en 2013 een overbruggingsuitkering bij het CFK hebben aangevraagd.

Doelgroep	Aantal respondenten dat de vragenlijst is gestart	Aantal respondenten dat de vragenlijst heeft afgerond
Actieve profvoetballers	247	149
Oud-profvoetballers	160	92

Tabel 2: Respons op de vragenlijsten

De gemiddelde leeftijd van de oud-profvoetballers is 36,3 jaar. De gemiddelde leeftijd van de actieve profvoetballers is 26,3 jaar.

2.3 Interviews

Om de uitkomsten van de vragenlijst kleur te geven en nader te verdiepen, hebben wij 32 interviews afgenomen met verschillende betrokkenen uit het veld. Hiervoor was een interviewleidraad beschikbaar met dezelfde structuur als de vragenlijsten. De interviews hadden een semigestructureerd karakter.

De groep te interviewen personen is samen met de opdrachtgevers geselecteerd en als volgt samengesteld:

- Oud-profvoetballers (12).
- Actieve profvoetballers (6).
- Vertegenwoordigers van clubs (6).
- Vertegenwoordigers van Randstad, Johan Cruijff Institute en het Da Vinci college.
- Vertegenwoordigers van VVCS (Academy), Proprof en FBO.
- Zaakwaarnemers.

Bij de selectie hebben wij samen met de opdrachtgevers getracht een representatieve afspiegeling van het veld te maken. Dit is gebeurd door te kiezen voor:

- spelers, oud-spelers en vertegenwoordigers van BVO's uit zowel de Eredivisie als de Jupiler league
- oud-spelers die in verschillende jaren in de periode 2003-2013 zijn gestopt
- oud-spelers die een moeizame of voortvarende start van hun maatschappelijke carrière hadden
- verschillende functionarissen binnen de BVO's (o.a. studiebegeleider, manager algemene zaken, technisch directeur en studiecoördinatoren).

De meeste personen die wij benaderden voor een gesprek, waren direct bereid om mee te werken aan het onderzoek. In de presentatie van onze bevindingen hebben wij, met oog op het vertrouwelijke karakter van de gesprekken, niet direct verwezen naar personen. Ter verrijking van de bevindingen hebben wij wel citaten uit de gesprekken opgenomen; deze zijn echter niet terug te voeren op personen.

3. De oud-profvoetballer op de arbeidsmarkt

In dit hoofdstuk behandelen wij de stand van zaken met betrekking tot het opstarten van een tweede maatschappelijke carrière door oud-profvoetballers.

De werkloosheid onder oud-profvoetballers ligt hoger dan het gemiddelde in Nederland. Uit de resultaten blijkt verder dat een kwart van de respondenten meer dan een jaar nodig had om een nieuwe functie te vinden. Veel oud-profvoetballers worden trainer/coach, maar ze zijn ook vertegenwoordigd in allerlei andere functies in uiteenlopende branches.

3.1 Gemiddelde duur van de profcarrière

Uit de vragenlijst blijkt dat oud-profvoetballers gemiddeld 9 jaar lang actief waren als profvoetballer in Nederland. Van deze groep is 38,5% ook actief geweest in het buitenland. Daar hebben zij gemiddeld 3,9 jaar gevoetbald. De gemiddelde duur van de voetbalcarrière van de respondenten komt daarmee op 10,5 jaar.

3.2 Inkomsten van profvoetballers

Het CFK heeft de volgende gegevens aangeleverd over de inkomsten van profvoetballers in 2013-2014:

Jaarinkomen (€)	Aantal contractspelers Eredivisie			Aantal contractspelers Jupiler League		
	Aantal	Aandeel	Cumulatief	Aantal	Aandeel	Cumulatief
tot 25.000	152	26%	26%	104	35%	35%
25.0000-50.000	106	18%	45%	128	43%	77%
50.000-100.000	110	19%	64%	66	22%	99%
100.000-200.000	91	16%	80%	1	0%	100%
200.000 - 250.000	34	6%	86%	0	0%	100%
250.000 en meer	81	14%	100%	1	0%	100%

Tabel 3: Inkomsten van profvoetballers per divisie

Omdat voor het CFK het exacte inkomen boven de € 250.000 niet relevant is voor de afdracht, zijn hierover geen uitgesplitste gegevens bekend. Het modaal jaarinkomen voor 2013 was € 33.000. Van de spelers in de Eredivisie verdient 45% maximaal € 50.000; in de Jupiler League betreft dit 77% van de spelers. Deze bedragen zijn exclusief eventuele wedstrijdpremies.

Gedurende zijn profcarrière draagt een speler een deel van het bruto-inkomen af aan het CFK. De hoogte van dit bedrag is afhankelijk van het maandinkomen. Dit geld gebruikt een speler om de periode tussen de profcarrière en een maatschappelijke carrière te overbruggen. Tabel 4 laat zien wat een speler opbouwt tijdens een gemiddelde voetbalcarrière van 9 jaar in Nederland. De speler heeft enige flexibiliteit in de keuze voor de duur van de overbrugging.

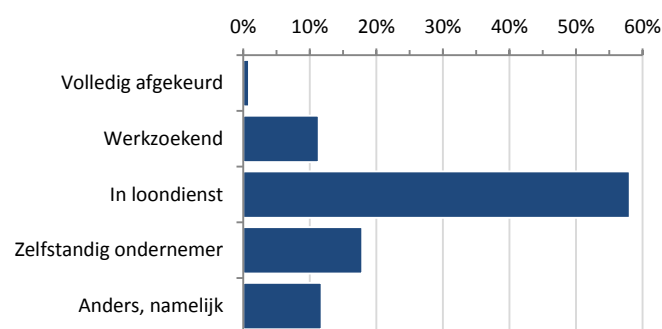
Jaarinkomen (bruto)	Afdracht aan CFK (bruto)	Minimale duur (maanden)	Overbruggingsuitkering minimale duur (bruto/maand)	Maximale duur (maanden)	Overbruggingsuitkering bij maximale duur (bruto/maand)
50.000	4.260	12	3.810	24	1.905
100.000	18.756	48	4.193	96	2.097
200.000	48.756	66	7.928	132	3.964
250.000	63.756	72	9.503	144	4.751

Tabel 4: Overbruggingsuitkering

In de tabel is uitgegaan van een nettorendement van 3,5% per jaar. Over het salaris boven de € 250.000 draagt een speler niet af.

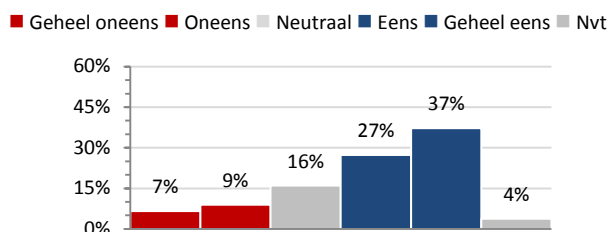
3.3 Het opstarten van een maatschappelijke loopbaan

Na beëindiging van de voetbalcarrière heeft 12% van de respondenten niet meer gewerkt. Van hen is 1% volledig afgekeurd en 11% werkzoekend. In dezelfde periode (december 2013) was de gemiddelde werkloosheid in Nederland volgens het CBS 8,2%. Oud-profvoetballers zijn dus vaker werkloos dan gemiddeld in Nederland. Van de werkende oud-profvoetballers is 58% werkzaam in loondienst en 18% zelfstandig ondernemer. We schatten in dat de categorie 'Anders' niet-werkenden, niet werkzoekende oud-profvoetballers, studerende oud-profvoetballers en financieel onafhankelijke oud-profvoetballers bevat. Dit is uit de resultaten niet op te maken.

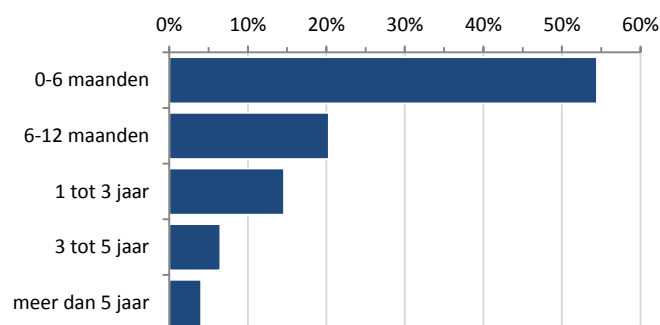
Figuur 1: Huidige status van de maatschappelijke carrière van oud-profvoetballers

Wij vroegen de oud-profvoetballers in hoeverre zij hun overstap van profvoetballer naar een maatschappelijke carrière als succesvol beschouwen. Zoals blijkt figuur 2, ziet 64% van de oud-profvoetballers die overstap als succesvol en noemt 16% deze niet succesvol.

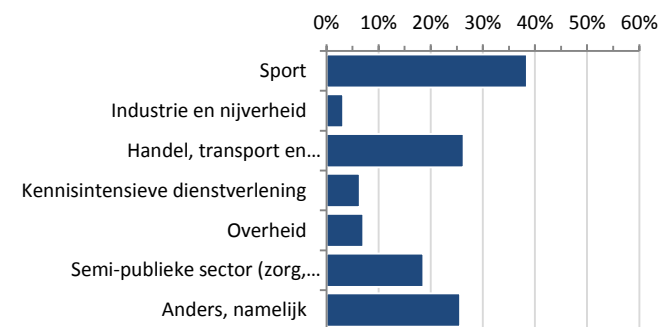
Figuur 2: Ik beschouw mijn overstap van profvoetballer naar een maatschappelijke loopbaan als succesvol

In figuur 3 zien we dat 54% van de oud-profvoetballers binnen zes maanden een betaalde functie vond. Dit is vergelijkbaar met het gemiddelde in Nederland. Een kwart van de respondenten had meer dan een jaar nodig om een betaalde functie te vinden. Elke maand extra werkloosheid verkleint de kans op een nieuwe functie. Het is dus zaak oud-profvoetballers snel aan een baan te helpen.

Figuur 3: Tijd tot eerste betaalde functie

Oud-profvoetballers zijn werkzaam in alle branches en in zeer veel verschillende functies. De meeste oud-profvoetballers zijn werkzaam in de sportbranche (38%), op de tweede plaats staat de branche handel, transport en dienstverlening (26%). Oud-profvoetballers zijn veel werkzaam als trainer/coach (17%). Uit de gegevens kunnen wij niet achterhalen hoeveel uur per week oud-profvoetballers werkzaam zijn. De verwachting is dat het in de sportbranche, en met name de aanstellingen als trainer/coach, kleine contracten betreft.

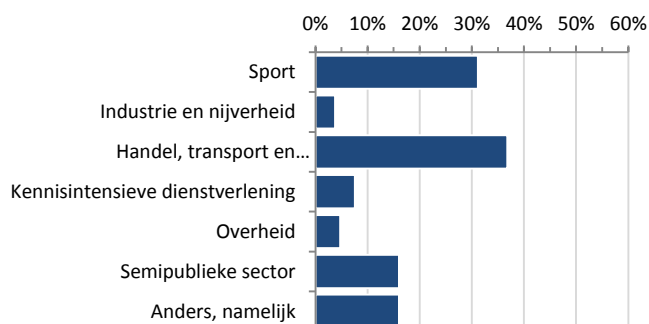

Figuur 4: Branche huidige functie

Rang	Huidige maatschappelijke functie oud-profvoetballers
1	Trainer/coach (17%)
2	Zelfstandig ondernemer (6%)
3	Manager (niet sport) (6%)
4	Directeur (4%)
5	Administratief medewerker (3%)
6	Accountmanager (3%)
7	Student (3%)
8	Commercieel medewerker (2%)
9	Fysiotherapeut (2%)
10	Personal trainer (2%)

Tabel 5: Functies oud-profvoetballers

Meer dan de helft (55%) van de oud-profvoetballers heeft na de voetbalcarrière meerdere functies vervuld. Opvallend is dat de eerste baan ook vaak in de sportbranche (31%) is, maar een functie in handel, transport en dienstverlening komt iets vaker voor (37%).

Figuur 5: Branche eerste betaalde functie

Top	Eerste maatschappelijke functie oud-profvoetballers
1	Trainer/coach (11%)
2	Verkoper (7%)
3	Commercieel medewerker/-manager (6%)
4	Manager (niet sport) (5%)
5	Administratief medewerker (5%)

Top	Eerste maatschappelijke functie oud-profvoetballers
6	Zelfstandig ondernemer (4%)
7	Accountmanager (3%)
8	Fysiotherapeut (3%)
9	Medewerker/adviseur hypotheek (3%)
10	Docent lichamelijke opvoeding (2%)

Tabel 6: Eerste betaalde functie oud-profvoetballers

We zien overeenkomsten tussen de eerste maatschappelijke functies van oud-profvoetballers en hun huidige functies. Zeven van de tien maatschappelijke functies in de hiervoor staande tabellen zijn hetzelfde.

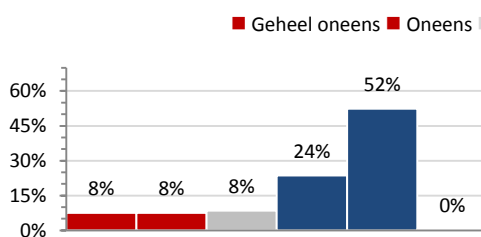
4. Bewustwording

Om profvoetballers te bewegen zich al tijdens hun voetbalcarrière te oriënteren op een maatschappelijke carrière, moeten zij zich bewust zijn van de noodzaak ervan. In dit hoofdstuk gaan wij dieper in op het gevoel van noodzaak, de invloeden waar profvoetballers mee te maken hebben en de belemmeringen die zij ervaren bij de voorbereiding.

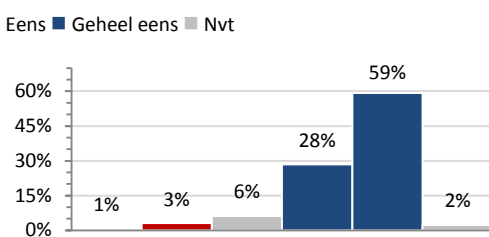
Uit de resultaten concluderen wij dat het bewustzijn van de eindigheid van de voetbalcarrière onder profvoetballers toeneemt. Dat is mede te danken aan de aandacht die wordt geschonken aan opleiding en ontwikkeling in de jeugdopleiding van de BVO's. Maakt een speler de overstap van de jeugdopleiding naar de senioren, dan valt deze aandacht veelal weg. Gelukkig zijn de spelers niet alleen afhankelijk van de club als het gaat om een stimulans voor het voorbereiden op een maatschappelijke loopbaan. Met name ouders en de partner van profvoetballers oefenen een goede invloed uit. Ook zien we dat belangenbehartigers en makelaars een steeds grotere rol spelen bij het bevorderen van een tijdige voorbereiding. Ondanks dit goede nieuws zegt een kwart van de actieve profvoetballers dat zij belemmeringen ervaren bij de voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan. Van de oud-profvoetballers geeft meer dan een derde aan belemmeringen te hebben ervaren.

4.1 Bewustwording profvoetballers van de eindigheid van hun voetbalcarrière neemt toe

We vroegen profvoetballers en oud-profvoetballers in welke mate zij zich bewust zijn of waren van de eindigheid van hun carrière als profvoetballer. Uit de resultaten blijkt dat actieve profvoetballers zelf vinden dat zij zich voldoende bewust zijn van de eindigheid van hun carrière: slechts 4% is het oneens met deze stelling. Kijken we naar de uitkomsten van de oud-profvoetballers, dan valt op dat 16% achteraf zegt zich toch onvoldoende bewust te zijn geweest van de eindigheid van de voetbalcarrière. Eén geïnterviewde zei: "Ik had de focus op dit thema al graag tijdens mijn carrière gezien."

Figuur 6: Oud-profvoetballers - Ik was mij voldoende bewust van de eindigheid van mijn carrière als profvoetballer

Figuur 7: Actieve profvoetballers - Ik ben mij voldoende bewust van de eindigheid van mijn carrière als profvoetballer

Er kunnen twee verklaringen zijn waarom actieve profvoetballers zeggen zich beter bewust te zijn van de eindigheid van hun carrière. De eerste mogelijkheid is dat zij wel zeggen dat ze beseffen dat hun voetbalcarrière eindig is, maar dat dit tegenvalt als het zover is. Oud-profvoetballers kunnen terugkijken op de overgang van een voetbalcarrière naar een maatschappelijke carrière en dan concluderen dat zij toch te weinig hebben ondernomen. De tweede mogelijkheid is dat er tegenwoordig meer aandacht is voor het faciliteren van een vervolgcarière. Clubs en de belangenbehartigers geven dit ook aan.

Om deze mogelijkheden nader te onderzoeken, is aandacht voor de maatschappelijke carrière ook expliciet in de interviews aan de orde geweest. In de volgende paragraaf behandelen wij de uitkomsten.

4.2 Jeugdafdeling, contractspelers en aandacht voor ontwikkeling

Uit de interviews blijkt dat er een belangrijk verschil bestaat tussen jeugdspelers en contractspelers. Hoewel er veel aandacht is voor school en ontwikkeling bij jeugdspelers, verdwijnt deze aanpak veelal als een speler meerderjarig wordt en/of een profcontract tekent.

4.2.1 In de jeugdopleiding is aandacht voor school

In de jeugdopleiding van veel BVO's is er aandacht voor de schoolprestaties van de (veelal leerplichtige) jeugdspelers. Er is een sociaal-maatschappelijk begeleider of een studietoelichting aangeesteld, er zijn afspraken met scholen om schoolwerk en trainingen goed op elkaar af te stemmen en jeugdspelers krijgen studiebegeleiding. Als de schoolprestaties achterblijven, gaat de club in gesprek met de betreffende speler. Hoewel de sociaal-maatschappelijke begeleiders soms aangeven dat hun rol niet altijd eenvoudig is, lijken de clubs die wij geïnterviewd hebben het belang van deze functie in te zien.

Sociaal-maatschappelijke begeleiding is niet alleen nodig om het bewustwordingsproces bij voetballers te bevorderen. Een deel van de ouders heeft onrealistische verwachtingen van de voetbalcarrière van hun kind. In de jeugd wordt spelers nadrukkelijk bijgebracht dat het belangrijk is om naast het voetballen ook aandacht te hebben voor andere zaken. Clubs geven dit hun jeugdspelers mee omdat zij zich verantwoordelijk voelen voor hen en vinden dat het hun plicht is goed met spelers om te gaan. Enkelen van hen geven ook aan dat het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden een concurrentievoordeel kan zijn in de strijd om talentvolle spelers.

4.2.2 Contractspelers moeten het zelf doen

Als een jeugdspeler meerderjarig wordt en/of een profcontract op zak heeft, wordt ontwikkeling naast het voetballen vooral de verantwoordelijkheid van de contractspeler zelf. Uit de gesprekken met clubs, actieve en oud-spelers blijkt dat vooral de jonge contractspelers veelal geen tot weinig aandacht meer hebben voor hun maatschappelijke loopbaan. De focus ligt op het voetballen: zij willen het maximale uit hun profcarrière halen en voor de clubs geldt natuurlijk hetzelfde. Bovendien hebben de clubs in deze fase van de voetbalcarrière minder te zeggen over de spelers: zij zijn volwassen en behoren als contractspeler nu tot het domein van de trainer van het eerste elftal.

De oud-spelers gaven aan dat het volgen van een opleiding of cursus naast het voetbal in hun tijd iets uitzonderlijks was. Het was eigenlijk geen onderwerp dat in de kleedkamer aan bod kwam. De focus lag op het voetballen en de bewustwording kwam veelal aan het einde van hun carrière. Of zoals één van de oud-spelers het verwoordde: "Ik werd mij pas bewust dat mijn profcarrière aan het aflopen was toen ik bij een partijvorm tussen jong en oud in het oude team werd ingedeeld."

Oud-spelers gaven aan dat zij zich graag eerder bewust waren geweest van de eindigheid van hun carrière. Zij hadden alleen het voetbal, waardoor stoppen erg lastig werd. Enkele oud-spelers geven aan dat zij graag helpen (jongere) contractspelers bewust te maken van het belang van bijvoorbeeld het volgen van een opleiding/cursus naast het voetballen. Dit maakt een overstap gemakkelijker en verkleint de achterstand op niet-voetballers.

4.2.3 *Het bewustzijn neemt toe*

Voor de oud-profvoetballers is voorbereiding op de maatschappelijke loopbaan een zeer belangrijk thema. Zij geven aan dat zij dit tijdens hun carrière meer hadden moeten doen:

- “Heel belangrijk, jonge spelers hebben een irrealistisch beeld van het succes van hun sportieve carrière.”
- “Spelers gaan vol voor hun carrière en hebben geen aandacht voor hun tweede loopbaan.”
- “Spelers zijn zich over het algemeen onvoldoende bewust, het is wel erg belangrijk om het ‘zwarte gat’ te verkleinen.”
- “Ik help graag de huidige generatie om niet die fout te maken die ik gemaakt heb.”

Uit de interviews blijkt dat actieve voetballers zich wel herkennen in de situatie die oud-profvoetballers schetsen, maar dat zij ook een verandering zien ten opzichte van vroeger. Meer actieve profvoetballers zien de noodzaak zich voor te bereiden op een maatschappelijke carrière. Hiermee ondersteunen de interviews de uitkomsten uit de vragenlijst beschreven in paragraaf 4.1.

Het volgen van een opleiding naast het voetballen is een onderwerp dat vaker aanbod komt in de kleedkamer (“het is niet meer zo’n gek onderwerp”). Steeds meer spelers volgen een opleiding en ‘steken elkaar aan’. Het bewustzijn neemt toe, mede ook door de inspanningen van onder andere de VVCS. De actieve profvoetballers zeggen hierover het volgende:

- “Het is goed om iets achter de hand te hebben, maar spelers hebben niet altijd het besef hoe belangrijk dat is.”
- “Het is fijn om naast voetbal nog iets anders te hebben. Dat zouden meer spelers moeten hebben.”
- “Elke speler zou nog een stok achter de deur moeten hebben: wat als het voetbal ineens stopt door een blessure of einde contract?”
- “Spelers staan er steeds meer open voor - het leeft meer - dus het is goed dat VVCS, ProProf en FBO nu dit onderzoek doen.”
- “Mooi dat er een onderzoek plaatsvindt. Er zijn veel twijfelaars en het zou mooi zijn als die ook over de streep getrokken kunnen worden.”

In een aantal gesprekken werd de huidige economische crisis en de slechtere financiële positie en mogelijkheden van de BVO’s genoemd als verklaring voor deze kanteling. De salarissen gaan gemiddeld genomen omlaag, het aantal amateurvoetballers neemt toe en BVO’s hebben minder spelers onder contract staan: elk dubbeltje moet omgedraaid worden. De kans dat een speler geen nieuw contract krijgt, is groter. Actieve spelers en ook vertegenwoordigers van clubs geven aan dat spelers hierop anticiperen door naast het voetballen ook op studie en/of maatschappelijk vlak actief te zijn.

4.2.4 *Spanning tussen focus op voetbal en voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan*

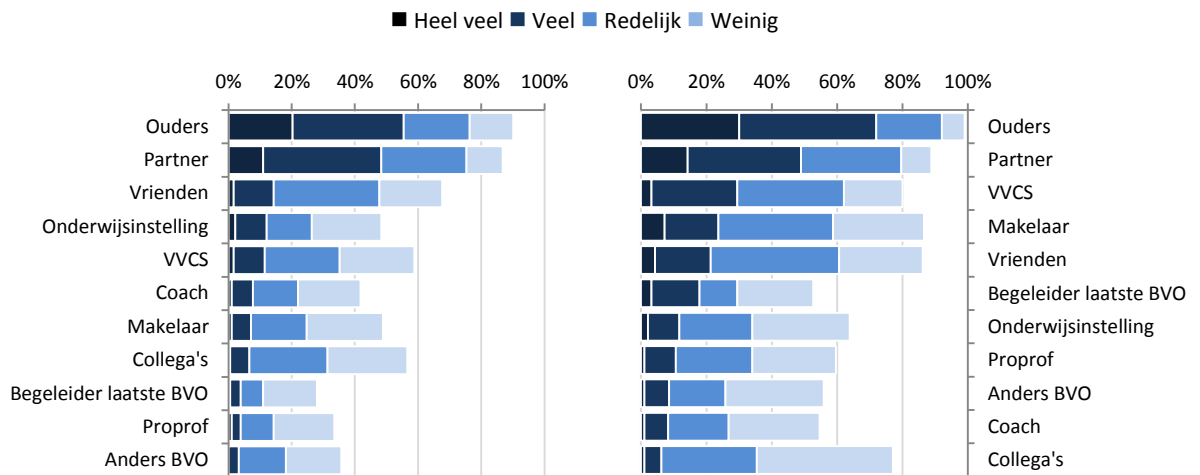
Volgens sommige geïnterviewden staat de focus op voetbal aandacht voor persoonlijke ontwikkeling op andere gebieden in de weg. Dit betreft met name degenen die zeer sterk verbonden zijn met het resultaat van de voetballer, zoals de trainer of de zaakwaarnemer. In een aantal gevallen gaat het ook om de ouders. Volgens andere geïnterviewden, met name de sociaal-maatschappelijk begeleiders en de aanbieders van ontwikkelactiviteiten, draagt ontwikkeling op andere gebieden dan voetbal bij aan het algemene welbevinden van de speler. Dat zal ertoe leiden dat de speler ook op het veld beter wordt.

4.3 Succesvolle interventies en invloed van directe omgeving

In de vragenlijst en de interviews vroegen wij de (oud-)spelers welke personen/partijen hen stimuleren zich al tijdens hun profcarrière voor te bereiden op hun maatschappelijke carrière. Verder hebben wij onderzocht hoe dit stimuleren plaatsvindt, wat succesvol is en wie er wellicht volgens spelers hierin een grotere rol mag of moet nemen.

4.3.1 Ouders en partner stimuleren voetballer het meest

In figuur 8 en 9 staan de verschillende personen/partijen door wie respondenten zich gestimuleerd voelden zich voor te bereiden op een maatschappelijke loopbaan en de mate waarin dit gebeurde. Respondenten konden op een vijfpuntsschaal aangeven hoe zeer zij gestimuleerd werden door verschillende personen/partijen. De meest stimulerende personen/partijen bovenaan staan.

Figuur 8: Oud-profvoetballers - Mate waarin personen/partijen de oud-profvoetballer stimuleerden zich voor te bereiden op een maatschappelijke carrière

Figuur 9: Actieve profvoetballers - Mate waarin personen/partijen de profvoetballer stimuleren zich voor te bereiden op een maatschappelijke carrière

De figuren laten het volgende zien:

- Voor actieve en oud-profvoetballers zijn ouders en partner belangrijke stimulansen.
- Bij de oud-profvoetballers volgen vrienden, de onderwijsinstelling en de VVCS als meest belangrijke invloeden. De mate waarin zij stimuleren, is echter veel geringer.
- Bij de actieve contractspelers zien we dat de VVCS, de makelaar en vrienden ook belangrijke invloeden zijn. Over het algemeen worden de actieve profvoetballers meer gestimuleerd door hun omgeving dan de oud-profvoetballers.
- Beide belangenbehartigers en de makelaars lijken nu een grotere rol op te pakken bij het stimuleren van het voorbereiden op een maatschappelijke carrière dan in het verleden.

In de gesprekken hebben wij dit onderwerp ook aan bod laten komen. Zowel oud-profvoetballers als actieve voetballers geven aan dat ouders enorm belangrijk zijn. Zoals een van de respondenten zei: “Mijn ouders hebben beiden gestudeerd, mijn zus en vrienden studeren ook en zij stimuleren mij om dit ook te doen.”

In de gesprekken wordt onderscheid gemaakt in de manier waarop ouders met een eventuele profcarrière van hun kinderen omgaan. In sommige gezinnen is aandacht voor onderwijs en ontwikkeling vanzelfsprekend. Geïnterviewden geven aan dat deze groep een intrinsieke motivatie ontwikkelt om zich tijdig voor te bereiden op een maatschappelijke loopbaan.

Er is echter ook een groep ouders die weinig aandacht heeft voor opleiding en ontwikkeling. Vaak hebben ze zelf ook weinig scholing genoten. Op het moment dat hun kind een contract bij een club tekent, denken zij dat de toekomst van hun kind verzekerd is. Zij 'zien het schip met geld al binnenvaren' en denken dat hun kind 'de nieuwe Messi' is. Met name deze doelgroep bereidt zich volgens geïnterviewden onvoldoende voor op de maatschappelijke carrière.

4.3.2 Belangenbehartigers pakken hun rol op

Verder valt het positieve oordeel over de stimulerende rol van de VVCS op: in beide doelgroepen staat de belangenbehartiger in de top 5. In de gesprekken kwam veelvuldig de rol en zichtbaarheid van de VVCS langs: "De rondjes langs de velden door de VVCS hebben zeker effect. Spelers krijgen het verhaal toch telkens te horen en er zijn altijd spelers die het oppakken." Jaarlijks bezoekt de VVCS alle BVO's om voorlichting te geven over hun activiteiten, zoals het volgen van een opleiding aan de VVCS Academie. Veel (oud-)spelers hebben baat gehad bij het contact met vertegenwoordigers van de VVCS Academy bij het starten van hun maatschappelijke loopbaan.

De actieve profvoetballers zijn ProProf meer gaan herkennen als een stimulans om zich voor te bereiden op een maatschappelijke carrière. De aangeboden Career Coach ervaren geïnterviewden als positief.

4.3.3 Club en collega's spelen geen grote rol

De actieve contractspelers worden het minst gestimuleerd door BVO-functionarissen, zoals de trainer/coach, andere vertegenwoordigers van de club en hun collega's. De studiebegeleider lijkt in opkomst en heeft een grotere betekenis voor de actieve profvoetballers dan voor de oud-profvoetballers.

Trainers/coaches dragen weinig bij aan de bewustwording van de noodzaak zich voor te bereiden op een maatschappelijke loopbaan. Dit is in lijn met de eerdergenoemde observatie dat bij de transitie van de jeugd naar de senioren veel begeleiding op dit vlak wegvalt. Geïnterviewden geven aan dat dit vanaf dat moment de verantwoordelijkheid van de speler en de trainer/coach is en dat alle aandacht naar het voetbal uitgaat.

BVO's zijn zich zeer van hun rol bewust. In interviews zeiden zij onder meer het volgende:

- "Maatschappelijke begeleiding van onze spelers is belangrijk."
- "Een interessant onderzoek, spelers halen vaak hun startkwalificatie, maar wat doen ze daarna...?"
- "Aandacht voor schoolprestaties is er vooral binnen de jeugdopleiding, voor contractspelers niet of nauwelijks."
- "Een klein deel van de jeugdspelers wordt professional. Een BVO moet zorgen dat spelers die afvallen ook goed terechtkomen."
- "Ik zie maar weinig interesse bij spelers om iets naast het voetbal te doen."

De uitkomsten sluiten aan bij bevindingen uit de interviews met de actieve en oud-spelers. De oud-spelers gaven veelal aan dat in hun tijd studiebegeleiding vanuit de BVO ontbrak of beperkt was. Het volgen van een

opleiding of studie ter voorbereiding op de maatschappelijke loopbaan was eigenlijk geen gespreksonderwerp in de kleedkamer.

De actieve voetballers die wij spraken, waren positiever over de inspanningen van BVO-functionarissen en makelaars. Zij gaven aan dat spelers meer open lijken te staan voor bijvoorbeeld het volgen van een opleiding. Het onderwerp is in toenemende mate bespreekbaar: er is meer openheid. In de meeste jeugdopleidingen van BVO's is hier nu aandacht voor.

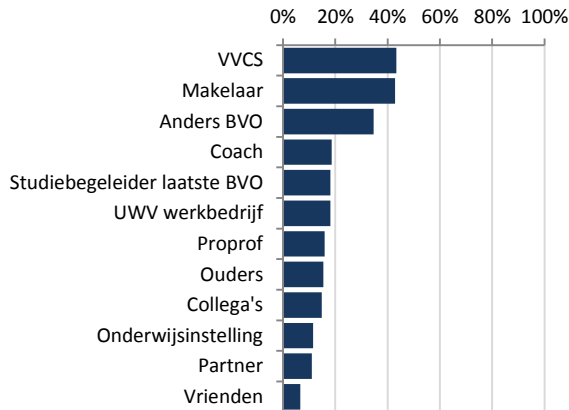
4.3.4 Makelaars/zaakwaarnemers zijn in opkomst

Volgens oud-profvoetballers stimuleerden makelaars hen niet of slechts in beperkte mate. Het was vooral een zakelijke relatie waarbij een speler eigenlijk niet meer interessant was zodra een makelaar minder of geen geld meer aan hem kon verdienen. Of zoals één van de oud-spelers het verwoordde: "Een makelaar is alleen geïnteresseerd in geld verdienen en heeft er geen belang bij dat jij je voorbereidt op een maatschappelijke loopbaan." Een makelaar zei iets soortgelijks: "Ik wil niet bekend staan als een makelaar die succesvolle maatschappelijke carrières bewerkstelligt, maar juist als een makelaar die de voetbalcarrière als topprioriteit heeft."

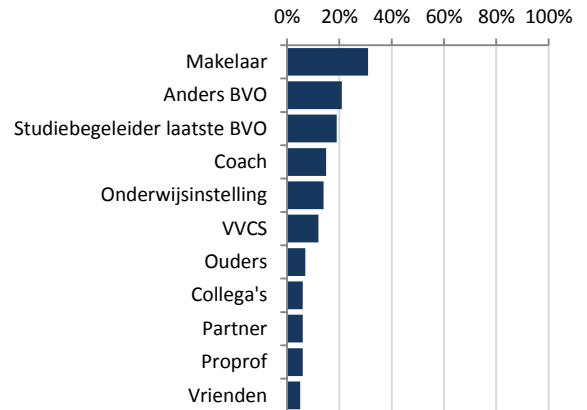
Enkele oud-profvoetballers zijn kritisch over deze houding: zij vinden dat makelaars gedurende de gehele voetballoopbaan geld verdienen aan spelers en zij hen daarom best kunnen stimuleren om zich voor te bereiden op de maatschappelijke loopbaan. Hierbij geven de oud-spelers wel aan dat zij zelf primair verantwoordelijk waren en veelal pas op latere leeftijd beseften dat hun loopbaan binnen enkele jaren - in het meest gunstige geval zonder blessures - over zou zijn.

4.3.5 Actieve profvoetballers verwachten weinig extra stimulans, oud-profvoetballers zijn kritischer en verwachten meer stimulans

Tot slot vroegen wij de actieve en oud-profvoetballers welke partijen spelers meer zouden moeten stimuleren en op welke manier het gewenste effect vergroot zou kunnen worden. Figuur 10 en 11 geven de uitkomsten weer.

Figuur 10: Oud-profvoetballers - Van wie had u graag gezien dat zij u meer gestimuleerd hadden?

Figuur 11: Actieve profvoetballers - Van wie had u graag gezien dat zij u meer gestimuleerd hadden?

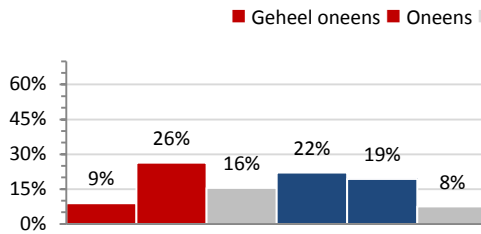
De figuren laten zien dat zowel de oud- als actieve profvoetballers de behoefte hebben om meer gestimuleerd te worden. De oud-profvoetballers verwachten meer stimulans van de VVCS, makelaars en functionarissen van de club. De actieve profvoetballers geven aan dat zij meer stimulans willen van makelaars en functionarissen van de club.

We zien hierbij wel dat de oud-profvoetballers gemiddeld genomen kritischer zijn over de mate van stimuleren dan de actieve profvoetballers, vooral als het gaat over de VVCS en andere vertegenwoordigers van BVO's. Dit kan duiden op een verandering in de wijze/intensiteit waarop de VVCS de actieve spelers stimuleert zich tijdens de profcarrière voor te bereiden op een maatschappelijke loopbaan.

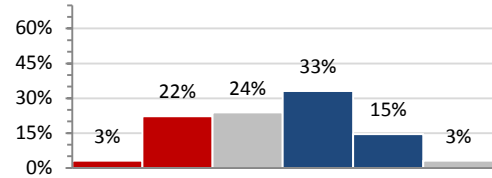
4.4 Meer dan een kwart zegt belemmeringen te ervaren

Uit het onderzoek blijkt dat oud-profvoetballers in sommige gevallen zich eerder hadden willen voorbereiden op een tweede carrière. De mate waarin de omgeving de voetballer stimuleert zich verder te ontwikkelen dan voetbal alleen, wisselt sterk.

Voor wij in het volgende hoofdstuk dieper ingaan op wat profvoetballers daadwerkelijk hebben ondernomen om een maatschappelijke loopbaan te starten, kijken we naar de belemmeringen die (oud-)profvoetballers zelf ervaren om al tijdens de profcarrière hiermee te beginnen.

Figuur 12: Oud-profvoetballers - Ik heb geen belemmeringen ervaren om tijdens mijn profcarrière mij al voor te bereiden (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding) op mijn maatschappelijke loopbaan

Figuur 13: Actieve profvoetballers - Ik ervaar geen belemmeringen om mijzelf tijdens mijn profcarrière al voor te bereiden (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding) op mijn maatschappelijke loopbaan

Ook hier zien we dat de actieve profvoetballers positiever zijn over de bewustwording dan de oud-profvoetballers. Een kwart van de actieve profvoetballers ervaart echter wel degelijk belemmeringen. Hoewel zij eerder aangaven zich bewust te zijn van de eindigheid van hun profcarrière, zijn er blijkbaar knelpunten die daadwerkelijke vormgeving van de voorbereiding in de weg staan.

In het onderzoek vroegen wij actieve en oud-profvoetballers naar de knelpunten die zij ervaren om hun voorbereiding te starten. Tabel 7 vat hun antwoorden samen.

Belemmering	Toelichting
<i>Geen ervaren belemmering, maar wel onvoldoende bewustwording</i>	Circa een derde van de oud-profvoetballers antwoordt dat er geen belemmeringen waren om tijdens de profcarrière al activiteiten gericht op studie en re-integratie te ondernemen. Onvoldoende besef van de noodzaak of onvoldoende motivatie werden in de gesprekken veelvuldig aangedragen als redenen. Eén van de respondenten geeft aan dat hij geen zin had om een opleiding te doen. Hij wilde genieten van zijn leven en financieel gezien ging het goed.
<i>Onvoldoende ondersteuning, begrip en begeleiding</i>	Spelers ervoeren een gebrek aan ondersteuning, begrip en begeleiding. Eén van de respondenten geeft aan: "Dit thema kwam helemaal niet aan de orde gedurende mijn carrière, niemand bracht dit onder de aandacht." Enkele spelers voelden onbegrip bij trainers en medespelers wanneer zij wel wilden: "Ik was de enige naar mijn weten die een opleiding volgde tijdens mijn profcarrière. Daar was weinig begrip voor bij de club." Vanuit de BVO wordt er onvoldoende rekening gehouden met een eventuele studie. De werkgever verwacht dat de focus op het voetballen ligt en wat een speler daarnaast doet, is zijn eigen zaak. Zoals een van de respondenten aangaf: "Voetbal is wat telt op dat moment en de club heeft weinig begrip als je bezig bent met een opleiding of als je die wilt volgen."
<i>Focus op voetbal</i>	De ambitie van spelers is om het maximale uit hun voetballoopbaan te halen. Zij kiezen er daarom voor om zich volledig te richten op het voetballen.
<i>Gebrek aan energie</i>	Vermoeidheid door trainingen en wedstrijden ("Geen energie meer over om te studeren of lessen te volgen.").

Belemmering	Toelichting
<i>Onzekerheid over eigen kunnen</i>	Voetballers zijn van jongs af aangesproken op hun voetbaltalent. Velen zijn daarom onzeker over hun intellectuele en studiec Capaciteiten. Dit kan een belemmering vormen om een opleiding te starten.

Tabel 7: Knelpunten bij de bewustwording

5. Ontwikkelactiviteiten

In het vorige hoofdstuk beschreven wij de bewustwording onder profvoetballers om zich voor te bereiden op een maatschappelijke loopbaan. Het uitgangspunt hierbij was dat bewustwording noodzakelijk is om te starten met ontwikkelactiviteiten. In dit hoofdstuk behandelen wij de ontwikkelactiviteiten die profvoetballers ter beschikking staan. We vroegen actieve en oud-profvoetballers naar de activiteiten die zij hebben ondernomen en hoe nuttig zij deze activiteiten vonden. In het vorige hoofdstuk ging het om motivatie en attitude van voetballers, in dit hoofdstuk gaat het om gedrag.

Als we spreken over ontwikkelactiviteiten, gaat het niet alleen om een opleiding of cursus. Ook persoonlijk loopbaanadvies, het bezoeken van een carrièrebeurs, sollicitatietraining of een stage kunnen oud-profvoetballers helpen bij hun ontwikkeling ten behoeve van de tweede carrière.

We gaan allereerst in op de vraag of profvoetballers zich al tijdens hun voetbalcarrière hebben voorbereid op hun maatschappelijke loopbaan. Vervolgens geven wij een bondig overzicht van het aanbod van ontwikkelactiviteiten. Dan gaan wij dieper in op de activiteiten die de oud-profvoetballers daadwerkelijk hebben ontplooid en de meerwaarde ervan. We vergelijken de mening van de oud-profvoetballers steeds met de verwachtingen van de actieve profvoetballers.

Wij concluderen dat de profvoetballers en oud-profvoetballers zich al tijdens hun carrière voorbereiden. Uit een beknopte marktanalyse blijkt ook dat er veel aanbod is voor spelers om zich al tijdens de voetbalcarrière door te ontwikkelen. Helaas is dit aanbod lang niet altijd bekend bij profvoetballers. Profvoetballers geven bovendien aan dat het aanbod helemaal niet zo goed past bij hun voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan. Hun belangrijkste kritiek betreft de randvoorwaarden. Zo missen de opleidingen en (weinig) stageplaatsen veelal flexibiliteit, waardoor deze moeilijk in te passen zijn in hun voetballevens.

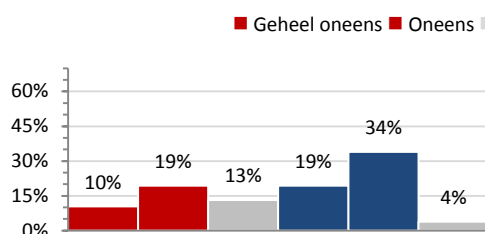
5.1 Meer dan de helft van de profvoetballers bereidt zich voor op een maatschappelijke loopbaan

Wij vroegen aan de oud-profvoetballers of zij zich tijdens hun profcarrière al hadden voorbereid op hun maatschappelijke loopbaan, bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding. Aan de actieve voetballers vroegen wij of zij op dit moment al bezig zijn met zichzelf voor te bereiden op hun maatschappelijke loopbaan. Uit de resultaten blijkt dat meer dan de helft van de actieve en oud-profvoetballers (resp. 56% en 53%) zich tijdens de actieve voetbalcarrière voorbereid dan wel voorbereidde op een maatschappelijke loopbaan.

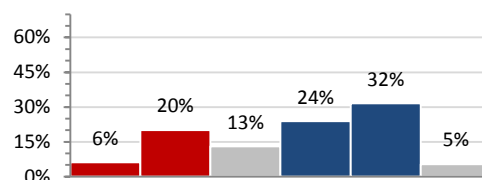
We zien een discrepantie tussen het bewustzijn van de eindigheid van de sportieve loopbaan⁵ (paragraaf 4.1) en de voorbereiding op de maatschappelijke loopbaan tijdens de profcarrière. Het bewustzijn wordt in veel gevallen niet omgezet in daadwerkelijke voorbereiding.

---

⁵ 87% van de actieve voetballers en 76% van de oud-profs gaf in de vragenlijst aan zich voldoende bewust te zijn (geweest) van de eindigheid van zijn profcarrière.

Figuur 14: Oud-profvoetballers - Ik ben tijdens mijn profcarrière actief bezig geweest mijzelf voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding)

Figuur 15: Actieve profvoetballers - Ik ben op dit moment al actief bezig mijzelf voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding)

5.2 Selectie ontwikkelactiviteiten beschikbaar voor profvoetballers

In deze paragraaf geven wij een selectie van de ontwikkelactiviteiten die profvoetballers ter beschikking staan. We gaan eerst in op de partijen die activiteiten op het gebied van scholing en re-integratie voor (oud-)topsporters bieden. Vervolgens werken wij het aanbod van de meest relevante partijen beknopt uit.

5.2.1 Aanbieders van ontwikkelactiviteiten

De volgende partijen bieden activiteiten aan gericht op de maatschappelijke carrière van een (oud-)topspporter. Wij benoemen hieronder organisatie, type organisatie en de op dit vlak verbonden partijen.

Organisatie	Type organisatie + korte omschrijving	Belangrijkste samenwerkingspartners
VVCS	Belangenvereniging voor (oud-)profvoetballers	HBO Drechtsteden, Da Vinci College, collega-vakbond ProProf, UWV Werkbedrijf en Sport United
ProProf	Vakvereniging voor profvoetballers	Berenschot, collega-vakbond VVCS, Total Performance en Sport Works
NOC*NSF	Sportkoepel van negentig aangesloten landelijke sportorganisaties (o.a. KNVB)	Randstad, Hanze Hogescholen, Stichting Topsporters in Bedrijf, diverse universiteiten, CTO's en NTC's, JC University en College
Randstad	Bemiddelaar voor topsporters en coaches naar maatschappelijke banen en stages gedurende hun carrière	NOC*NSF, Saxion Hogescholen, Hogeschool Rotterdam, Sport& Zaken, NL Sporter, Stichting Topsport Kennemerland
NL Sporter	Onafhankelijke belangenorganisatie voor topsporters	WOS, Ex-topsporter.nl, Topsport Select, ISWB opleidingen, UWV Werkbedrijf
Da Vinci College	Regionaal opleidingscentrum voor Zuid-	VVCS

Organisatie	Type organisatie + korte omschrijving	Belangrijkste samenwerkingspartners
	Holland Zuid	
HBO Drechtsteden	Particuliere hogeschool voor beroepsonderwijs	VVCS
Hogeschool Rotterdam	Hbo-instelling (100 opleidingen, 30.000 studenten)	Randstad
Ex-topsporter.nl	Website voor (oud-)topsporters	NL Sporter
Topsport Select	Stichting die topsporters en bedrijfsleven met elkaar in contact brengt	NL Sporter
ISBW Opleiding	Bureau voor opleidingen en trainingen	NL Sporter
WOS	Werkgeversorganisatie in de sport	NL Sporter
Johan Cruijff College en University	Onderwijsinstelling die opleidingen aanbiedt op mbo- en hbo-niveau	NOC*NSF, diverse ROC's en hbo-instellingen (zoals Fontys en HvA) in Nederland
Hogeschool van Amsterdam	Hbo-instelling met circa 33.000 studenten	Johan Cruijff University
Fontys Hogescholen	Hbo-instelling met dertig instituten voornamelijk gevestigd in Zuid-Nederland, circa 40.000 studenten.	Johan Cruijff University
CTO's /NTC's	Centra voor Topsport en Onderwijs / Nationale Topsport Centra	NOC*NSF

Tabel 8: Aanbieders van ontwikkelactiviteiten

In het schema hebben wij onderwijsinstellingen (mbo, hbo en wo) opgenomen die tijdens de deskresearch expliciet naar voren kwamen. Daarnaast kent een groot aantal onderwijsinstellingen een speciale regeling voor studerende topsporters.

5.2.2 Soorten ontwikkelactiviteiten

In deze subparagraaf geven we een overzicht van de belangrijkste ontwikkelactiviteiten van eerdergenoemde aanbieders.

Aanbieder	Ontwikkelactiviteiten
VVCS	<ul style="list-style-type: none"> Sollicitatieservice VVCS Academy (opleidingen en cursussen) Re-integratieservice Servicepunt topsporters
ProProf	<ul style="list-style-type: none"> ProProf Career Coach Re-integratieservice
NOC*NSF	<ul style="list-style-type: none"> Intakegesprek CTO/NCT Transitiebijeenkomst Randstad Carrière Coaching
Randstad	<ul style="list-style-type: none"> Randstad Carrière Coaching Randstad Transitie Traject Goud op de werkvloer Randstad Topsport Academie
Ex-topsporter.nl	<ul style="list-style-type: none"> Informatieplatform Mentale begeleiding Fysieke begeleiding Lezingen Videoproducties
Topsporters in Bedrijf	<ul style="list-style-type: none"> Persoonlijk advies en ondersteuning Advies over (bij)scholingsmogelijkheden Begeleiding bij het opdoen van werkervaring Loopbaancoaching

Tabel 9: Beschikbare ontwikkelactiviteiten

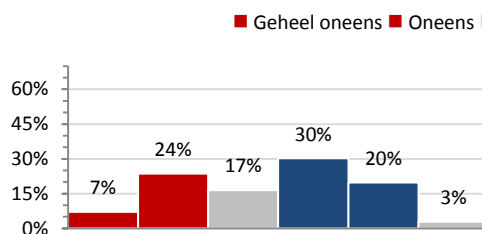
5.2.3 Scholingspilot

In het verleden hebben ProProf, VVCS en FBO samen met de KNVB, de Cruyff Foundation en Saxion Next het initiatief genomen voor een scholingspilot voor contractspelers. Deze pilot bestond uit vier onderdelen: wie ben ik en wat kan ik, communiceren, solliciteren en budgettraining.

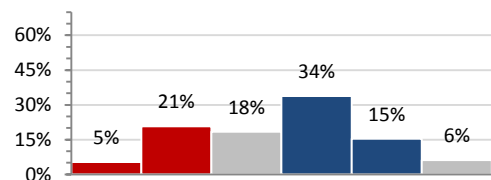
Het resultaat woog volgens de organisatoren niet op tegen de kosten. Uit de evaluatie blijkt dat er te weinig is gedaan aan het inventariseren van de behoeften en aan opvolging. Daarmee lijkt deze pilot op dezelfde hobbels te zijn gestuit als andere ontwikkelactiviteiten. In de volgende paragrafen behandelen wij de behoeften van profvoetballers op het gebied van ontwikkelactiviteiten, zodat toekomstige initiatieven beter aansluiten.

5.3 Het aanbod is vaak onbekend en sluit niet altijd aan

Er zijn veel aanbieders en ontwikkelactiviteiten, maar zijn deze aanbieders ook vindbaar voor voetballers? Uit het onderzoek blijkt dat ongeveer de helft van de actieve en oud-profvoetballers weet waar ze terecht kunnen. De rest beantwoordt deze vraag neutraal of zegt het niet te weten.

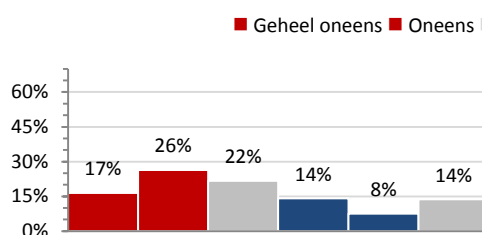

Figuur 16: Oud-profvoetballers - Ik wist waar ik terecht kon voor mijn voorbereiding op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld voor scholing)

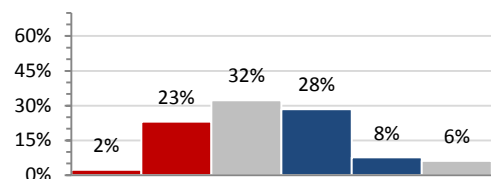

Figuur 17: Actieve profvoetballers - Ik weet waar/bij wie ik terecht kan voor activiteiten voor re-integratie en scholing ter voorbereiding op mijn maatschappelijke loopbaan (bijvoorbeeld voor scholing)

Vervolgens geven zowel actieve profvoetballers als oud-profvoetballers aan dat zij niet erg tevreden zijn over het huidige aanbod. Van de oud-profvoetballers is 43% ontevreden over het aanbod en dit geldt ook voor 25% van de actieve profvoetballers. We zien tevens dat de actieve profvoetballers een positiever beeld hebben dan de oud-profvoetballers.

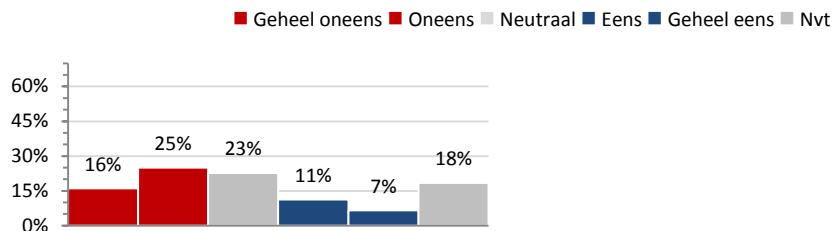

Figuur 18: Oud-profvoetballers - Ik was tevreden over het totale aanbod voor scholing en re-integratie om mijzelf tijdens mijn profcarrière goed voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan

Figuur 19: Actieve profvoetballers - Ik ben tevreden over het totale aanbod aan activiteiten voor scholing en re-integratie om mijzelf tijdens mijn profcarrière goed voor te bereiden op mijn maatschappelijke loopbaan

Tot slot geven de oud-profvoetballers aan dat de aangeboden ontwikkelactiviteiten niet voldeden. Van hen zegt 41% dat de activiteiten niet goed pasten bij een voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan. Slechts 18% ervoer het aanbod wel als passend.

Figuur 20: Oud-profvoetballers - Ik vind dat de activiteiten voor scholing en re-integratie die mij tijdens mijn profcarrière werden aangeboden goed pasten bij mijn voorbereiding op mijn maatschappelijke loopbaan

5.4 Welke activiteiten hebben oud-profvoetballers ontplooid?

Uit de resultaten blijkt dat oud-profvoetballers zich op zeer veel verschillende manieren hebben voorbereid op hun maatschappelijke carrière. Gemiddeld geven 167 van de 247 respondenten 2,25 ontwikkelactiviteiten op. Tabel 10 geeft per type ontwikkelactiviteit aan hoe vaak deze is ondernomen. Het volgen van een opleiding is favoriet met 193 vermeldingen, gevolgd door het volgen van een cursus (103 vermeldingen).

Soort ontwikkelactiviteit	Aantal maal genoemd
Opleiding	193
Cursus	103
Stage	18
Anders	15
Oriënterende gesprekken	13
Persoonlijk loopbaanadvies	9
Assessment	7
Lezing of informatiebijeenkomst	5
Carrière-/ informatiebeurs	4
Sollicitatieondersteuning	4
Financiële begeleiding	3
Vrijwilligerswerk	2

Soort ontwikkelactiviteit	Aantal maal genoemd
Onbekend	1

Tabel 10: Door oud-profvoetballers ontplooid ontwikkelactiviteiten

De soort opleiding en het hoogst genoten opleidingsniveau lopen zeer uiteen. Tabel 11 toont de hoogst genoten opleiding. Het merendeel van de oud-profvoetballers heeft een startkwalificatie.

Hoogst genoten opleiding	Aantal	Aandeel
Geen/lager onderwijs/basisonderwijs	1	0%
Vmbo/lbo	18	8%
Mavo/mulo	28	13%
Havo	28	13%
Vwo (hbs)	14	7%
Mbo	39	18%
Hbo	57	27%
Wo	21	10%
Anders, namelijk	6	3%

Tabel 11: Hoogst genoten opleiding door oud-profvoetballers

Wij verwachten dat het werkelijke opleidingsniveau van de doelgroep iets lager ligt dan uit de resultaten blijkt. De reden is dat echt laaggeletterden minder reageren op dit soort vragenlijsten. Het aandeel hoogopgeleiden onder de respondenten is 37%; in Nederland ligt dit voor 30 tot 34-jarigen gemiddeld op 42%⁶.

Veel van de opleidingen die oud-profvoetballers volgen, hebben te maken met lichamelijke opvoeding. In totaal hebben 18 oud-profvoetballers een opleiding tot trainer/coach gevolgd. Daarnaast geven 51 respondenten een opleiding op in het domein sport/beweging/voeding/gezondheid.

5.5 De meerwaarde van beschikbare ontwikkelactiviteiten: opleiding is favoriet

In deze paragraaf laten wij zien welke ontwikkelactiviteiten volgens oud-profvoetballers de meeste meerwaarde hebben. Daarnaast vermelden wij steeds de verwachte meerwaarde van deze activiteiten volgens actieve profvoetballers.

Uit de resultaten blijkt dat opleidingen, cursussen, stages en studiebegeleiding veruit favoriet zijn. Naar aanleiding van de interviews en de uitkomsten van de vragenlijst onder oud-profvoetballers is een aantal

⁶ Bron: Eurostat 2012.

extra ontwikkelactiviteiten toegevoegd aan de vragenlijst voor actieve profvoetballers. Het betreft met name ontwikkelactiviteiten in samenwerking met oud-spelers en met de sponsors. Uit de resultaten blijkt dat de actieve profvoetballers inderdaad verwachten dat deze ontwikkelactiviteiten een hoge meerwaarde zullen hebben.

Ontwikkelactiviteit	Meerwaarde volgens oud-profvoetballers	Verwachte meerwaarde volgens actieve profvoetballers
	■ Niet - ■ Weinig - ■ Redelijk - ■ Veel - ■ Heel veel - ■ Nvt	
Opleiding		
Cursus		
Persoonlijk loopbaanadvies		
Carrière-/informatiebeurs		
Sollicitatieondersteuning		
Financiële begeleiding		

Ontwikkelactiviteit	Meerwaarde volgens oud-profvoetballers	Verwachte meerwaarde volgens actieve profvoetballers																												
Assessment	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>7%</td><td>12%</td><td>37%</td><td>21%</td><td>7%</td><td>17%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	7%	12%	37%	21%	7%	17%	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>2%</td><td>12%</td><td>52%</td><td>25%</td><td>2%</td><td>7%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	2%	12%	52%	25%	2%	7%
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	7%	12%	37%	21%	7%	17%																								
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	2%	12%	52%	25%	2%	7%																								
Studiebegeleiding	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>6%</td><td>14%</td><td>33%</td><td>26%</td><td>7%</td><td>13%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	6%	14%	33%	26%	7%	13%	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>2%</td><td>14%</td><td>33%</td><td>38%</td><td>9%</td><td>3%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	2%	14%	33%	38%	9%	3%
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	6%	14%	33%	26%	7%	13%																								
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	2%	14%	33%	38%	9%	3%																								
Lezing of informatieavond	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>9%</td><td>25%</td><td>34%</td><td>17%</td><td>3%</td><td>12%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	9%	25%	34%	17%	3%	12%	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>4%</td><td>25%</td><td>47%</td><td>18%</td><td>3%</td><td>3%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	4%	25%	47%	18%	3%	3%
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	9%	25%	34%	17%	3%	12%																								
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	4%	25%	47%	18%	3%	3%																								
Stage	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>5%</td><td>7%</td><td>24%</td><td>38%</td><td>18%</td><td>7%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	5%	7%	24%	38%	18%	7%	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>2%</td><td>7%</td><td>24%</td><td>42%</td><td>22%</td><td>2%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	2%	7%	24%	42%	22%	2%
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	5%	7%	24%	38%	18%	7%																								
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	2%	7%	24%	42%	22%	2%																								
Vrijwilligerswerk	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>13%</td><td>20%</td><td>26%</td><td>22%</td><td>6%</td><td>13%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	13%	20%	26%	22%	6%	13%	<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>8%</td><td>28%</td><td>37%</td><td>20%</td><td>4%</td><td>3%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	8%	28%	37%	20%	4%	3%
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	13%	20%	26%	22%	6%	13%																								
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	8%	28%	37%	20%	4%	3%																								
Maatschappelijke coaching/begeleiding door oud-speler		<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>2%</td><td>13%</td><td>36%</td><td>38%</td><td>10%</td><td>1%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	2%	13%	36%	38%	10%	1%														
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	2%	13%	36%	38%	10%	1%																								
Netwerkvondten met sponsors		<table border="1"> <tr><th>Activiteit</th><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><th>Waarde</th><td>1%</td><td>11%</td><td>32%</td><td>44%</td><td>11%</td><td>1%</td></tr> </table>	Activiteit	1	2	3	4	5	6	Waarde	1%	11%	32%	44%	11%	1%														
Activiteit	1	2	3	4	5	6																								
Waarde	1%	11%	32%	44%	11%	1%																								

Ontwikkelactiviteit	Meerwaarde volgens oud-profvoetballers	Verwachte meerwaarde volgens actieve profvoetballers														
Meeloopdagen met bedrijven (sponsors)		<table border="1"> <caption>Verwachte meerwaarde volgens actieve profvoetballers</caption> <thead> <tr> <th>Activiteit</th> <th>Verwachte meerwaarde</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2%</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>25%</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>48%</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>16%</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>3%</td> </tr> </tbody> </table>	Activiteit	Verwachte meerwaarde	1	2%	2	5%	3	25%	4	48%	5	16%	6	3%
Activiteit	Verwachte meerwaarde															
1	2%															
2	5%															
3	25%															
4	48%															
5	16%															
6	3%															
Inspiratiebijeenkomsten met oud-speler(s)		<table border="1"> <caption>Verwachte meerwaarde volgens actieve profvoetballers</caption> <thead> <tr> <th>Activiteit</th> <th>Verwachte meerwaarde</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>3%</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>16%</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>37%</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>31%</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>2%</td> </tr> </tbody> </table>	Activiteit	Verwachte meerwaarde	1	3%	2	16%	3	37%	4	31%	5	10%	6	2%
Activiteit	Verwachte meerwaarde															
1	3%															
2	16%															
3	37%															
4	31%															
5	10%															
6	2%															

Tabel 12: Meerwaarde van ontwikkelactiviteiten volgens oud-profvoetballers (links) en actieve profvoetballers (rechts)

5.6 Het volgen van een opleiding tijdens een voetbalcarrière: flexibiliteit is belangrijk

Om naast topprestaties op het veld ook nog een opleiding te volgen, is niet eenvoudig. In de vragenlijst en interviews hebben respondenten aangegeven welke belemmeringen zij ervaren. Tabel 13 vat deze antwoorden samen.

Knelpunt	Toelichting
Onzekerheid over kosten	Spelers geven aan dat zij te weinig weten over de kosten van opleidingen/cursussen of dat zij twijfelen of zij de opleiding wel kunnen betalen
Combinatie voetbal-studie complex	<p>Profvoetballers hebben een onregelmatig schema van trainen en wedstrijden. Dit bemoeilijkt het volgen van een studie, waarbij veelal de lestijden en locatie vaststaan. Spelers die wel een opleiding volgden, misten hierdoor vaak lessen en examens. Dit zorgde voor achterstand en demotivatie. Eén van de respondenten verwoordt het als volgt: “Wil een speler naast zijn voetbal nog een studie doen, vraagt dat enorm veel discipline. Hoe kunnen spelers daarbij geholpen worden?”</p> <p>Volgens respondenten zijn de schooltijden vaak dezelfde als de trainingstijden, waardoor lessen gemist worden of verplichte werkgroepen niet gevolgd kunnen worden.</p>
Tijdgebrek	De voetbalverplichtingen (zoals trainingen, wedstrijden met bijbehorende reistijd, maatschappelijke projecten, sponsoractiviteiten), maar ook het gezin met kinderen kosten de spelers dusdanig veel tijd dat er onvoldoende tijd overblijft om een opleiding/cursus te volgen.
Stageplaatsen	Het combineren van stages met een voetbalcarrière blijkt in de praktijk lastig. Bovendien zijn er weinig stageplekken beschikbaar.

Tabel 13: Knelpunten bij het ontplooiën van ontwikkelactiviteiten

Hoe gaan profvoetballers die erin slagen om zich al tijdens de voetbalcarrière voor te bereiden op een tweede carrière, om met deze knelpunten? Allereerst is de eigen motivatie de belangrijkste succesfactor. Het volgen van lessen in avonduren of in de studieboeken duiken als je collega's televisiekijken vraagt om drive, discipline en doorzettingsvermogen. Daarnaast zijn ook organisatorische factoren van belang voor profvoetballers. Uit de interviews komen de volgende zaken naar voren:

- Het volgen van een reguliere opleiding is voor veel spelers lastig te combineren met de onregelmatige trainings- en wedstrijdtijden van hun club. Het volgen van opleidingen met virtuele lessen waarbij het studiemateriaal en de beelden van de lessen online beschikbaar zijn, is een uitkomst voor veel voetballers. Dit stelt hen in de gelegenheid om alle lessen in groepsverband te volgen en een studie af te ronden. Een speler moet dan wel bereid zijn om na een training of in de avonduren te studeren en/of colleges te volgen.
- "Samen is leuker dan alleen." Het volgen van een opleiding samen met een ploeggenoot/vriend werkt voor spelers motiverend.
- De actieve spelers gaven aan dat steeds meer ploeggenoten in hun directe omgeving erover denken om een opleiding te gaan volgen of dit ook daadwerkelijk doen. De spelers die al een opleiding volgen en hier enthousiast over zijn, stimuleren hun ploeggenoten om dit ook te doen ('mond-tot-mondreclame').

De sociaal-maatschappelijk begeleiders vinden de wijze waarop de VVCS Academy de lessen aanbiedt, goed passen bij het leef-/werkritme van een profvoetballer. De virtuele lessen (e-learning) worden modulair aangeboden en de docenten zijn zeer flexibel. De colleges zijn plaatsonafhankelijk, maar niet tijdonafhankelijk. De VVCS Academy zorgt ervoor dat er geen te grote vrijblijvendheid wordt ervaren en ziet het ook als zijn verantwoordelijkheid de leerlingen 'een beetje op te voeden'.

Een geïnterviewde zegt: "Het zou mooi zijn als spelers gemiddeld genomen eerder beginnen met nadenken over wat ze willen, kunnen en wat ze al ter voorbereiding kunnen doen. Over een opleiding kun je best acht jaar doen. Als je deze aan het eind hebt afgerond, is dat altijd nog beter dan aan het einde van je carrière nog te moeten beginnen."

6. Toetreding tot de arbeidsmarkt

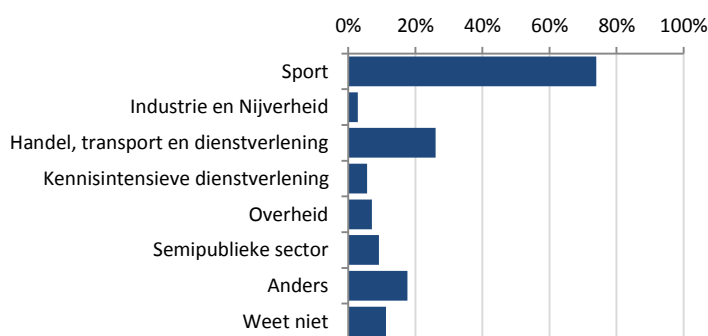
Na bewustwording en het voorbereiden op een maatschappelijke loopbaan door het ontplooiën van ontwikkelactiviteiten betreedt de oud-profvoetballer de reguliere arbeidsmarkt. In hoofdstuk 3 bespreken wij de huidige stand van zaken bij toetreding tot de arbeidsmarkt.

In dit hoofdstuk gaan wij dieper in op de daadwerkelijke toetreding tot de reguliere arbeidsmarkt. Daarbij kijken wij naar de unieke kwaliteiten van oud-profvoetballers en naar de branches waarin zij werkzaam willen zijn. Ten slotte maken wij een kwalitatieve analyse van de succesfactoren en belemmeringen voor toetreding tot de arbeidsmarkt.

Uit de resultaten blijkt dat profvoetballers het liefst werkzaam blijven in de sport. Velen zal dit niet lukken: het aandeel oud-profvoetballers werkzaam in de sportbranche is lager dan het aandeel actieve profvoetballers dat in de sportbranche wil werken. Gelukkig beschikken profvoetballers over kwaliteiten die ook in andere branches goed van pas komen. Het gaat dan met name om discipline, hard werken, doorzettingsvermogen en het kunnen werken in teamverband. Bij de overstap is het belangrijk dat de topsporter gebruik kan maken van zijn status en netwerk als topvoetballer.

6.1 Profvoetballers willen graag blijven werken in de sport

We vroegen actieve profvoetballers in welke branche zij het liefst werkzaam zouden zijn. Figuur 21 toont de antwoorden.

Figuur 21: Gewenste branche van profvoetballers (meer dan één antwoord mogelijk)

Wij vergelijken deze resultaten met de branches waarin oud-profvoetballers werken (zie paragraaf 3.2). Dit leidt tot de volgende observaties:

- Een kleine groep geeft aan geen idee te hebben in welke sector zij werkzaam zouden willen zijn als zij geen profvoetballer waren. Ook in de interviews gaven oud-profvoetballers aan het moeilijk te vinden om te bepalen waar hun kwaliteiten liggen en welke functies in het maatschappelijke veld bij hen zouden passen.
- Wanneer de actieve voetballers een voorkeur hebben, gaat het veelal om een functie in de sport. Te denken valt aan manager, marketeer, beleidsmedewerker of iets dergelijks. De functie van trainer noemen de respondenten het vaakst.

- Na trainer/coach gaan de actieve voetballers het liefst aan de slag als zelfstandig ondernemer of fysiotherapeut. De ambitie om als zelfstandig ondernemer aan de slag te gaan, bleek ook uit de gesprekken met de oud-profvoetballers. Als voornaamste verklaring werd de vrijheid van het hebben van een eigen onderneming genoemd. Zo gaven meerdere spelers aan een eigen voetbalschool te willen hebben.
- We zien enkele overeenkomsten tussen waar de actieve profvoetballers zouden willen werken en de eerste functie van oud-profvoetballers. Dit betreft de functies van trainer/coach, zelfstandig ondernemer en fysiotherapeut.
- We zien ook verschillen. Waar de actieve profvoetballers aangeven graag in de sportsector te willen werken, begon het merendeel van de oud-profvoetballers hun maatschappelijke carrière buiten de sport. Opvallend zijn de commerciële functies waarin zij terechtkwamen: verkoper, accountmanager, commercieel medewerker/manager en medewerker/adviseur hypotheken.

6.2 Kwaliteiten: beschikbaarheid en benutting

Een carrière als profvoetballer is niet voor iedereen weggelegd en zij die een contract bemachtigen, hebben talent voor voetbal. Daarnaast beschikken zij over discipline, doorzettingsvermogen en het vermogen om onder druk te presteren. Dit zijn kwaliteiten die ook belangrijk zijn in andere functies.

We vroegen oud-profvoetballers over welke kwaliteiten profvoetballers in hun ogen beschikken. Vervolgens vroegen wij hun in welke mate deze kwaliteiten hen hielpen bij het krijgen van een baan en welke kwaliteiten zij het meest gebruiken. Figuur 22 toont de resultaten:

De kwaliteiten waarover profvoetballers volgens respondenten beschikken			De kwaliteiten die profvoetballers volgens respondenten hebben geholpen bij het starten van de maatschappelijke loopbaan			De kwaliteiten die respondenten het meest benutten in hun maatschappelijke loopbaan	
Werken in teamverband	4,1	↘	Discipline	4,2	↘	Communiceren	4,1
Discipline	4,1	↗	Hard werken	4,1	⇒	Hard werken	4,1
Doorzettingsvermogen	4,1	⇒	Doorzettingsvermogen	4,1	↘	Discipline	4,1
Omgaan met druk	4,0	↘	Werken in teamverband	4,0	↘	Doorzettingsvermogen	4,1
Resultaatgerichtheid	4,0	↘	Communiceren	3,9	↗	Werken in teamverband	4,0
Omgaan met andere culturen	3,6	↘	Zelfkritiek /-reflectie	3,8	↘	Resultaatgerichtheid	4,0
Tactisch inzicht	3,6	↘	Resultaatgerichtheid	3,8	↗	Vooruit denken	3,9
Hard werken	3,6	↗	Vooruit denken	3,7	↗	Zelfkritiek /-reflectie	3,8
Aanpassingsvermogen in buitenland	3,5	↘	Omgaan met druk	3,7	↗	Omgaan met druk	3,8
Vooruit denken	3,4	↗	Tactisch inzicht	3,4	⇒	Tactisch inzicht	3,7
Communiceren	3,3	↗	Multitasking	3,3	⇒	Multitasking	3,5
Zelfkritiek /-reflectie	3,2	↗	Omgaan met andere culturen	3,1	⇒	Omgaan met andere culturen	3,2
Multitasking	3,0	↗	Taal- en cultuurkennis	2,9	⇒	Taal- en cultuurkennis	3,0
Taal- en cultuurkennis	2,8	↗	Aanpassingsvermogen in buitenland	2,5	⇒	Aanpassingsvermogen in buitenland	2,7

Figuur 22: Kwaliteiten van profvoetballers volgens oud-profvoetballers

Respondenten konden hun antwoord geven op een vijfpuntsschaal. De pijlen in de figuur geven aan waar de kwaliteit in de naastgelegen opsomming te vinden is.

Uit de resultaten blijkt dat oud-profvoetballers vinden dat profvoetballers goed kunnen werken in teamverband, veel discipline hebben, beschikken over doorzettingsvermogen, kunnen omgaan met druk en resultaatgericht zijn. Deze kwaliteiten kwamen goed van pas bij het starten van hun maatschappelijke

loopbaan. Hard werken en goed kunnen communiceren blijken daarnaast belangrijk te zijn bij het verkrijgen en behouden van een baan.

Aan actieve profvoetballers hebben we dezelfde vragen gesteld, al konden zij alleen maar hun verwachting uitspreken over de kwaliteiten die zij nodig denken te hebben in een maatschappelijke loopbaan. Figuur 23 toont de resultaten:

De kwaliteiten waarover profvoetballers volgens respondenten beschikken			De kwaliteiten die profvoetballers volgens respondenten gaan helpen bij het starten van de maatschappelijke loopbaan	
Werken in teamverband	4,2	↔	Doorzettingsvermogen	4,3
Omgaan met druk	4,2	↔	Discipline	4,3
Resultaatgerichtheid	4,1	↔	Communiceren	4,3
Doorzettingsvermogen	4,1	↔	Hard werken	4,2
Discipline	4,0	↔	Werken in teamverband	4,0
Hard werken	3,8	↔	Resultaatgerichtheid	4,0
Omgaan met andere culturen	3,8	↔	Zelfkritiek /-reflectie	3,9
Tactisch inzicht	3,6	↔	Vooruit denken	3,9
Aanpassingsvermogen in buitenland	3,5	↔	Omgaan met druk	3,8
Vooruit denken	3,5	↔	Multitasking	3,6
Communiceren	3,5	↔	Tactisch inzicht	3,5
Zelfkritiek /-reflectie	3,3	↔	Taal- en cultuurkennis	3,4
Taal- en cultuurkennis	3,0	↔	Omgaan met andere culturen	3,3
Multitasking	3,0	↔	Aanpassingsvermogen in buitenland	2,9

Figuur 23: Kwaliteiten van profvoetballers volgens actieve profvoetballers

De uitkomsten van actieve profvoetballers lijken sterk op die van de oud-profvoetballers. Wij concluderen dat actieve profvoetballers een redelijk beeld hebben van hun eigen kwaliteiten en de benodigde kwaliteiten op de reguliere arbeidsmarkt. Bovendien zien we dat profvoetballers over kwaliteiten beschikken die voor veel functies belangrijk zijn. Het is aan te raden om deze kwaliteiten te benoemen bij toetreding tot de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld in sollicitatiegesprekken of bij het verwerven van stageplaatsen.

6.3 Succesfactoren en knelpunten bij de toetreding tot de arbeidsmarkt

In deze paragraaf kijken wij naar de succesfactoren en de knelpunten die de oud-profvoetballers hebben ondervonden bij het toetreden tot de reguliere arbeidsmarkt.

6.3.1 De rol van sponsors en de status van profvoetballers inzetten

We vroegen de oud-spelers ook welke acties succesvol waren gebleken bij het opstarten van hun maatschappelijke loopbaan. Hierbij kwamen in het bijzonder twee acties naar voren.

- Profvoetballers zijn interessant voor sponsors, maar omgekeerd kunnen sponsors ook interessant zijn voor profvoetballers. Hoe eerder profvoetballers dit beseffen en contact zoeken, hoe meer tijd zij hebben om een goede band op te bouwen met sponsors. BVO's hebben een groot aantal sponsors, veelal ondernemers in diverse sectoren waar een profvoetballer zijn voordeel mee kan doen.
- Het opbouwen van een nieuwe carrière is een flinke stap. Oud-spelers zullen altijd bereid zijn om elkaar te helpen. Zij hebben tenslotte ook in die situatie gezeten. Enkele spelers geven aan dat zij een drempel over moesten, maar dat hun lef beloond werd. Daarnaast geven ze aan vooral niet terughoudend te zijn met het inschakelen van familie en vrienden.

Respondenten die zeggen geen knelpunten te hebben ervaren, geven in hun toelichting drie belangrijke verklaringen hiervoor: (1) tijdens de profcarrière een opleiding afronden en een goed netwerk opbouwen; (2) tijdig stoppen waardoor aansluiten bij het maatschappelijk werk/studieveld nog gemakkelijk gaat en (3) hun status als profvoetballer gebruiken om ‘maatschappelijke’ deuren te openen. Sommige oud-profvoetballers geven aan dat hun status/achtergrond als profvoetballer nadelig werkte door negatieve beeldvorming over de beroepsgroep.

6.3.2 Knelpunten bij toetreding tot de reguliere arbeidsmarkt

Het toetreden tot de arbeidsmarkt is geen eenvoudige opgave. Respondenten noemen de volgende knelpunten:

Knelpunt	Toelichting
Achterstand in opleiding, kennis en relevante werkervaring	<p>Eén op de vijf respondenten geeft aan dat het opstarten van een maatschappelijke loopbaan moeilijk was door een achterstand in opleiding, kennis en relevante werkervaring. Dit geldt in sommige gevallen ook voor spelers met een vervolgopleiding.</p> <p>Zoals een van de respondenten aangaf: “Waar niet-voetballers meteen na hun opleiding begonnen aan hun maatschappelijke carrière, moest ik op oudere leeftijd beginnen. Ik merkte dat ik op bepaalde vlakken bijgeschoold moest worden omdat met de tijd dingen nu eenmaal veranderen. Daarnaast had ik geen relevante werkervaring.”</p> <p>Hij geeft ook een mogelijke oplossing: “Het mooiste zou zijn om je opleiding up-to-date te houden wanneer je je brood nog met het voetballen verdient. Op die manier zijn je kennis en opleiding niet achterhaald en is de overgang naar een maatschappelijke carrière makkelijker.”</p>
Wat kan en wil ik?	<p>Eerder zagen wij al dat een deel van de voetballers zich gedurende de hele profcarrière alleen richt op het voetballen. Zij hebben daardoor nooit nagedacht over wat zij leuk zouden vinden om na het voetballen te gaan doen, wat het moeilijk maakt om gericht op zoek te gaan naar een geschikte maatschappelijke loopbaan. Een deel van de spelers geeft dan ook aan geen idee te hebben gehad wat zij wilden en konden, waardoor het vinden van de juiste opleiding of baan ook lastig werd.</p>
Overstap wordt onderschat	<p>Het maken van de overstap naar een maatschappelijke carrière blijkt groter dan verwacht (“een emotionele drempel”). Niet meer elke dag op het veld staan en in plaats daarvan een andere invulling te moeten zoeken, valt sommigen zwaar. Het is een andere, nieuwe levensstijl. Spelers geven aan dat een bepaalde status en (hoog) salaris wegvallen en ze eigenlijk weer op nul beginnen. Ook spelers met een opleiding gaven dit aan.</p>

Tabel 14: Knelpunten bij toetreding tot de arbeidsmarkt

6.3.3 Het behouden van een maatschappelijke baan

Wanneer oud-spelers een maatschappelijke baan weten te bemachtigen, is het zaak deze te behouden. We vroegen hun welke belemmeringen zij ervoeren om hun baan te behouden. Van de respondenten geeft 75% aan dat er geen belemmeringen waren bij het behouden van hun maatschappelijke baan. Voor velen was het wel wennen aan een nieuw werkritme en -omgeving, maar zij pasten zich vrij snel aan. Circa 12% van de respondenten geeft aan meer moeite te hebben met de nieuwe werk-/levensstijl. Als belemmering noemen

zij vooral het werken van 8 tot 5, het op kantoor werken, een 40-urige werkweek, andere werkmentaliteit bij collega's en het vinden van de juiste balans tussen werk en privé.

7. Samenvatting, conclusies, prioriteiten en advies

Dit hoofdstuk biedt een samenvatting van onze bevindingen, belangrijkste conclusies, prioriteiten en ons advies.

In paragraaf 7.2 geven wij de overkoepelende conclusie gebaseerd op de uitkomsten van het onderzoek. Op grond hiervan wordt duidelijk welke prioriteit de sociale partners zouden moeten geven aan verschillende onderwerpen. De laatste paragraaf bevat ons advies hoe de sociale partners hun rol zouden kunnen invullen.

7.1 Samenvatting

In het onderzoek hebben we gekeken naar bewustwording, ontwikkelactiviteiten en toetreding tot de arbeidsmarkt. Een profvoetballer heeft gemiddeld een voetbalcarrière van 10,5 jaar, alvorens hij de overstap maakt naar een tweede maatschappelijke carrière. We zien hierbij dat een kwart meer dan een jaar nodig heeft om een eerste maatschappelijke baan te verkrijgen. Verder blijkt dat het percentage werklozen onder ex-profvoetballers gemiddeld hoger ligt dan het gemiddelde onder de Nederlandse beroepsbevolking. De meeste profvoetballers ambiëren een maatschappelijke baan binnen de sportbranche. In de praktijk starten de meesten in de branche handel, transport en dienstverlening, op de voet gevolgd door de sportbranche. Veel oud-profvoetballers worden trainer/coach, maar verder vervullen zij allerlei functies in diverse branches.

Het bewustzijn van de eindigheid van de voetbalcarrière onder profvoetballers neemt toe. Dat is mede te danken aan de aandacht die wordt geschonken aan opleiding en ontwikkeling in de jeugdopleiding van de BVO's. Wanneer een speler de overstap van de jeugdopleiding naar de senioren maakt, valt deze aandacht veelal weg. Gelukkig zijn spelers niet alleen afhankelijk van de club om hen te stimuleren zich voor te bereiden op een maatschappelijke loopbaan. In het bijzonder de ouders en de partner van een profvoetballer oefenen een positieve invloed uit.

We zien dat ook de belangenbehartigers en makelaars een grotere rol zijn gaan spelen. Zowel de actieve als de oud-profvoetballers zijn positief over de mate van stimulering door de VVCS. De voorlichtingsrol van de VVCS is sterk en de voetballers geven aan dat het contact met de VVCS Academy hen heeft geholpen om een start te maken met hun maatschappelijke loopbaan. Ook melden zij dat de wijze waarop de VVCS Academy de lessen aanbiedt, goed past bij hun leef-/werkritme. De actieve profvoetballers herkennen ProProf ook meer en meer als stimulans om zich voor te bereiden op een maatschappelijke carrière. De rol van de belangenbehartigers is in lijn met de verwachtingen en de behoeften van de doelgroep.

Ook van de BVO's verwacht de doelgroep meer stimulering. Ondanks de mogelijkheden die geboden worden, zegt een kwart van de actieve profvoetballers dat zij belemmeringen ervaren bij de voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan. Van de oud-profvoetballers geeft meer dan een derde aan belemmeringen te hebben ervaren. Hiervan vinden de meesten het moeilijk om het profvoetbal goed te combineren met ontwikkelactiviteiten. Ze ervaren een gebrek aan tijd en energie, maar ook onvoldoende begrip vanuit de club. Voetballers die beide zaken wel weten te combineren, geven aan dat het veel motivatie, discipline en doorzettingsvermogen vergt om dit succesvol te doen. Circa de helft van de profvoetballers zegt zich al tijdens hun profcarrière voor te bereiden op de overstap naar een maatschappelijke baan. Uit een beknopte marktanalyse blijkt ook dat er veel aanbod is voor spelers om zich

al tijdens de voetbalcarrière door te ontwikkelen. Dit aanbod is alleen lang niet altijd bekend bij profvoetballers. Ook geven zowel de actieve als de oud-profvoetballers aan dat het aanbod eigenlijk helemaal niet zo goed past bij de voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan. Hun belangrijkste kritiek richt zich op de randvoorwaarden. Zo missen de opleidingen en (weinig) stageplaatsen veelal flexibiliteit, waardoor deze moeilijk in te passen zijn in hun voetballevens.

Hoewel profvoetballers het liefst werkzaam blijven in de sport, zal dit velen niet lukken: het aandeel oud-profvoetballers werkzaam in de sportbranche is lager dan het aandeel actieve profvoetballers dat in de sportbranche wil werken. Profvoetballers beschikken wel over kwaliteiten die ook in andere branches goed van pas komen. Het gaat dan met name om discipline, hard werken, doorzettingsvermogen en het kunnen werken in teamverband. Een goed netwerk komt van pas bij het opstarten van de maatschappelijke loopbaan. De status van profvoetballer kan hierbij eveneens helpen, hoewel het ook anders ervaren wordt. Er zijn drie duidelijke belemmeringen voor profvoetballers bij het maken van een succesvolle overstap naar een maatschappelijke loopbaan. Ze ervaren een emotionele drempel, een achterstand in opleiding en werkervaring in vergelijking met niet-voetballers en/of twifelen over de eigen competenties, wat zij naast profvoetbal qua werk leuk vinden om te doen en welk maatschappelijk beroep voor hen passend is.

7.2 Conclusie

In deze paragraaf behandelen wij de belangrijkste conclusies en prioriteiten, gebaseerd op de uitkomsten van het onderzoek.

De afgelopen jaren is veel verbeterd op het gebied van de opleidingen en de begeleiding hierbij, met name door de belangenbehartigers. Toch kunnen we in het algemeen concluderen dat zowel de oud-profvoetballers als de actieve profvoetballers graag nog meer gestimuleerd (hadden) willen worden in het proces naar een maatschappelijke loopbaan na het voetbal. De ondervraagden zien vooral meer ruimte voor verbetering in de facilitering van de overstap van een professionele voetbalcarrière naar een succesvolle maatschappelijk carrière. Op basis van het onderzoek schetsen wij hierna een aantal prioriteiten om tot verbetering te komen.

- *Het beschikbare aanbod is vaak onbekend en niet flexibel genoeg.* Het aanbod van ontwikkelactiviteiten is vaak onbekend bij de profvoetballers en sluit niet goed aan bij hun dagelijkse leef-/werkritme. De activiteiten voor scholing en re-integratie verbeteren voortdurend, maar passen volgens de respondenten nog steeds onvoldoende bij de voorbereiding op de maatschappelijke loopbaan.
- *Profvoetballers hebben een eigen verantwoordelijkheid.* Het zoeken naar adequate en relevante informatie van het beschikbare aanbod ter voorbereiding op hun maatschappelijke carrière is deels de eigen verantwoordelijkheid van de spelers. De sociale partners kunnen spelers hier meer bewust van maken.
- *De sociale partners moeten de regie nemen.* De doelgroep vindt dat de belangrijkste rol bij het verbeteren van de overstap van de profvoetbalcarrière naar een maatschappelijke carrière bij de sociale partners (de belangenbehartigers en de BVO's) ligt. De sociale partners onderschrijven dit. Bovendien biedt de samenwerking van de sociale partners in de Stichting CAO voor Contractspelers een unieke gelegenheid om verbeteringen door te voeren aan de zijde van zowel de BVO's als de contractspelers.

- *Facilitering van de overstap naar een maatschappelijke carrière vraagt om continue en individuele aandacht.* Oud-profvoetballers benadrukken het belang van een partij die continue aandacht heeft voor het belang van een tijdige voorbereiding op de maatschappelijke loopbaan en die ondersteuning biedt bij de overstap en de voorbereiding daarop. Ouders hebben een belangrijke en invloedrijke rol en hoewel veel ouders deze rol pakken, geldt dit niet voor iedereen. BVO's hebben oog voor de opleiding en het welzijn van jeugdspelers, vaak door het bieden van een sociaal-maatschappelijk begeleider. Na tekening van het profcontract verdwijnt deze aandacht. Verbetering moet worden gezocht in de bewustwording van de noodzaak tot bredere ontwikkeling (bewustwording bij de omgeving van de profvoetballer speelt hierbij een belangrijke rol), betere ontsluiting van het aanbod voor professionele voetballers en beter inzicht in de financiële gevolgen.
- *Het ontwikkelaanbod moet worden doorontwikkeld om beter aan te sluiten bij de behoeften van de doelgroep.* Er is een ruim aanbod aan activiteiten voor scholing en re-integratie voor profvoetballers om zich te ontplooiën in een ander vakgebied ter voorbereiding op hun maatschappelijke loopbaan. In de laatste jaren zijn grote verbeteringen zichtbaar in de bewustwording, het aanbod en de facilitering van ontwikkeling. Regulier onderwijs voldoet niet voor deze doelgroep, daar het in de praktijk onvoldoende flexibel blijkt om professionele voetballers te accommoderen. Hiervoor zijn veel oorzaken, waaronder het schema van de profvoetballer, verschillen tussen de profvoetballer en andere studiegenoten en het vinden van noodzakelijke stageplaatsen.
- *Profvoetballers moeten al vroeg een positie midden in de maatschappij innemen om een succesvolle overstap te kunnen maken.* Oud-profvoetballers die tevreden zijn over hun overstap, hebben gemeen dat zij zelf werk hebben gemaakt van hun ontwikkeling en dat zij tijdig en goed hun netwerk hebben benut. Facilitering van de overstap moet zich dus ook richten op het plaatsen van een profvoetballer in een breed netwerk, van waaruit met veel verschillende sectoren contact kan worden gemaakt.

7.3 Advies

De sociale partners zijn aan zet om verbeteringen in de facilitering van de overstap van een professionele sportcarrière naar een succesvolle maatschappelijke carrière tot stand te brengen. In deze paragraaf richten wij ons op de rol die de sociale partners moeten oppakken om de verbeteringen tot stand te brengen. Daartoe schetsen wij twee verschillende scenario's: een regiescenario en een marktscenario. Deze scenario's verschillen in de mate van organisatorische betrokkenheid van de sociale partners. Vervolgens geven wij ons advies op basis van het onderzoek. Ten slotte geven wij enkele suggesties voor het invullen van deze rol.

7.3.1 Scenario's voor een duurzame organisatie

Er zijn meerdere scenario's mogelijk voor het invullen van de rol van sociale partners om verbeteringen tot stand te brengen. In deze subparagraaf behandelen wij twee mogelijkheden: het regiescenario en het marktscenario. De scenario's verschillen in de mate waarin de sociale partners een rol spelen bij het faciliteren van de transitie. In beide scenario's zijn de sociale partners de belangrijkste organiserende partij en in beide scenario's ligt de kracht in de samenwerking tussen de sociale partners.

- *Regiescenario.* In dit scenario pakken de sociale partners gezamenlijk hun verantwoordelijkheid. Dat betekent dat zij optreden richting alle belanghebbenden en een coördinerende rol krijgen. De sociale partners geven het aanbod vorm en bewaken de kwaliteit. Uit het onderzoek blijkt dat de doelgroep

deze rol verwacht en deze is ook beschreven in de cao. Deze rol vraagt om een actieve benadering van alle belanghebbenden door (afgevaardigden van) de sociale partners.

- *Marktscenario*. In dit scenario sturen de sociale partners niet op de ontwikkeling van diensten maar laten zij dit aan de markt over. Op individuele basis kunnen de belangenbehartigers wel sturen door voor bepaalde ontwikkelactiviteiten van profvoetballers financiële middelen ter beschikking te stellen. In dit scenario is voor de sociale partners met name een rol weggelegd als communicatiekanaal voor de aanbieders. Die rol kunnen zij vervullen door periodiek reclamemateriaal te verspreiden, maar ook door beurzen te organiseren.

Ons advies is om voor een regiescenario te kiezen. Een echte vrije markt zal niet goed functioneren omdat de profvoetballers niet voldoende toegerust zijn om de juiste keuzes te maken op deze vrije markt en zo hun eigen belang te optimaliseren. Het ontbreekt de profvoetballers aan motivatie en stimulans om op deze markt te gaan halen wat ze nodig hebben. Niet voor niets hebben de sociale partners in de cao afgesproken een faciliterende rol te spelen. Voor sommige spelers, en dan met name degenen die problemen ondervinden bij de overgang naar een maatschappelijke carrière, is het nodig om ontwikkelactiviteiten zeer laagdrempelig aan te bieden. Het marktscenario werkt alleen voor de doelgroep die ook nu al niet tot de probleemdoelgroep hoort.

7.3.2 Invulling van de regierol van de sociale partners

In de regierol moeten de sociale partners zorg dragen voor het goed vormgeven en verder doorontwikkelen van (1) continue en individuele aandacht voor spelers die dat nodig hebben en (2) het aanbod van ontwikkelactiviteiten. Voor beide taken bestaan al zeer goede voorbeelden, denk aan het rondje langs de velden van de VVCS en de VVCS Academie. Om de regierol verder vorm te geven, adviseren wij de sociale partners zichzelf de opdracht te geven de overstap van een sportcarrière naar een maatschappelijke carrière te faciliteren. Onderdeel van deze opdracht moet zijn (1) de beschikbaarheid van het aanbod; (2) de kwaliteit van het aanbod; (3) de passendheid van het aanbod; (4) de doelmatige inzet van middelen en (5) de regelmatige evaluatie van de eigen rol.